

ДВИЖЕЊЕ НА АКУТНИТЕ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА, Р. С. МАКЕДОНИЈА, 2024 ГОДИНА

ОДДЕЛ ЗА ЕПИДЕМИОЛОГИЈА НА ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА
ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Скопје, март 2025 година

СОДРЖИНА

ВОВЕД.....	4
1. ГРУПИ НА ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА	7
3. МОРТАЛИТЕТ ОД АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА	8
4. ЕПИДЕМИИ НА АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА.....	8
5. КАПКОВИ АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА	10
5.1. ЗАБОЛУВАЊА ПРОТИВ КОИ СЕ СПРОВЕДУВА ЗАДОЛЖИТЕЛНА ИМУНИЗАЦИЈА.....	11
5.1.1. Дифтерија	12
5.1.2. Инфекции со хемофилус инфлуенца тип Б (ХиБ).....	12
5.1.3. Мали сипаници	12
5.1.4. Заразни заушки	12
5.1.5. Рубеола	12
5.1.6. Голема кашлица	13
5.1.7. Пневмококни инфекции	16
5.2. ОСТАНАТИ КАПКОВИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА	16
5.2.1. Овчи сипаници	16
5.2.2. Скарлатина	17
5.2.3. Епидемиски менингитис (менингококна болест).....	17
5.2.4. Инфективна моноклеоза	17
5.2.5. Легионелоза (легионерска болест)	17
6. ЦРЕВНИ АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА.....	18
6.1. ЕНТЕРОКОЛИТИС.....	19
6.2. БАКТЕРИСКИ АЛИМЕНТАРНИ ИНФЕКЦИИ И ИНТОКСИКАЦИИ (АТИ).....	20
6.3. ВИРУСЕН ХЕПАТИТ ТИП А.....	21
6.4. САЛМОНЕЛОЗИ.....	21
6.5. ШИГЕЛОЗА	21
6.6. ИНФЕКЦИИ СО <i>ESCHERICHIA COLI</i>	22
6.7. ТИФУСИ И ПАРАТИФУСИ	22
6.8. ЦАРДИЈАЗА.....	22
6.9. ЛИСТЕРИОЗА.....	22
6.10. КАМПИЛОБАКТЕРИОЗА	22
6.11. ЈЕРСИНИОЗА.....	22
6.12. КРИПТОСПОРИДИОЗА	22
7. ЗООНОЗИ И ВЕКТОР-ПРЕНОСЛИВИ ЗАБОЛУВАЊА.....	23
7.1. БРУЦЕЛОЗА.....	24
7.2. ЕХИНОКОКОЗА	24
7.3. ЛАЈШМАНИОЗА	24
7.4. КЈУ-ТРЕСКА	25
7.5. АНТРАКС	25
7.6. ТЕТАНУС.....	25
7.7. ЛАЈМ БОРЕЛИОЗА (ЛАЈМСКА БОЛЕСТ).....	25
7.8. ТУЛАРЕМИЈА.....	26
7.9. МАЛАРИЈА	26
7.10. ТОКСОПЛАЗМОЗА	26
7.11. ХЕМОРАГИЧНИ ТРЕСКИ.....	27
7.12. ОСТАНАТИ ЗООНОЗИ И ВЕКТОР-ПРЕНОСЛИВИ ЗАБОЛУВАЊА	27
8. СЕКСУАЛНО И КРВНО ПРЕНОСЛИВИ ИНФЕКЦИИ	28
8.1. ГОНОРЕЈА	28
8.2. СИФИЛИС	28
8.3. ХЛАМИДИЈАЗА	29
8.4. ХИВ/СИДА	29
8.5. ВИРУСЕН ХЕПАТИТ ТИП Б.....	29
8.6. ВИРУСЕН ХЕПАТИТ ТИП Ц.....	30

9.	ОСТАНАТИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА	31
9.1.	СКАБИЕС	31
9.2.	ВИРУСЕН ЕНЦЕФАЛИТИС	32
9.2.1.	Западно-нилска треска	32
9.3.	ВИРУСЕН МЕНИНГИТИС	33
9.4.	БАКТЕРИСКИ МЕНИНГИТИС	33
9.5.	НЕОПРЕДЕЛЕН ВИРУСЕН ХЕПАТИТ	33
10.	ЗАБОЛУВАЊА/СОСТОЈБИ КОИ НЕ СЕ ПРИКАЖАНИ ВО ВКУПНИОТ БРОЈ НА ПРИЈАВЕНИ АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА ВО ИЗВЕШТАЈОТ	34
10.1.	ГРИП / ИЛИ (ЗАБОЛУВАЊА СЛИЧНИ НА ГРИП)	34
10.2.	КОВИД-19	35
10.3.	АКУТНА ФЛАКЦИДНА ПАРАЛИЗА (АФП)	36
	КОНСТАТАЦИИ И ПРЕДЛОГ МЕРКИ	37
	ПРИЛОГ	39

КОРИСТЕНИ КРАТЕНКИ

АФП	–	Акутна флакцидна парализа
ВПЗ	–	Вектор-преносливи заболувања
ИЈЗ	–	Институт за јавно здравје
ИЛИ	–	Заболувања слични на грип
Лт	–	Леталитет/ Стапка на смртност
Мб	–	Морбидитет/ Стапка на заболување
МЗ	–	Министерство за здравство
МРП	–	Морбили-Рубеола-Паротит
Мт	–	Стапка на умирање/морталитет
ПЕ	–	Подрачна единица
РСМ	–	Република Северна Македонија
СИДА	–	Синдром на стекната имунодефициенција
СПИ	–	Сексуално преносливи инфекции
СКПИ	–	Сексуално и крвно преносливи инфекции
Хиб	–	Хемофилус инфлуенца тип Б
ХИВ	–	Хуман имунодефициентен вирус
ЦЈЗ	–	Центар за јавно здравје
И	–	Инциденца

Во Извештајот е даден преглед на регистрираните акутни заразни заболувања во 2024 година, а кои подлежат на задолжително пријавување согласно важечката законска и подзаконска регулатива:

- **Закон за заштита на населението од заразни болести**
Службен Весник на Република Македонија, број 66/2004 година
- **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен Весник на РМ, број 139/2008 година
- **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен весник на РМ, број 99/2009 година
- **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен весник на РМ, број 146/2014 година
- **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен весник на РМ, број 150/2015 година
- **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен весник на РМ, број 37/2016 година
- **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен весник на РСМ, број 257/2020 година
- **Правилник за начинот на пријавување и формата и содржината на обрасците за пријавување на заразните болести и микробиолошки докажаните причинители**
Службен весник на РМ, број 46/2009 година.

Врз основа на секојдневната обработка на добиените податоци, информации, извештаи и теренски увиди во текот на годината, за тековната епидемиолошка состојба и преземените превентивни и против епидемски мерки, редовно беа информирани Министерството за здравство на Република Северна Македонија и другите релевантни тела и институции.

РЕЗИМЕ

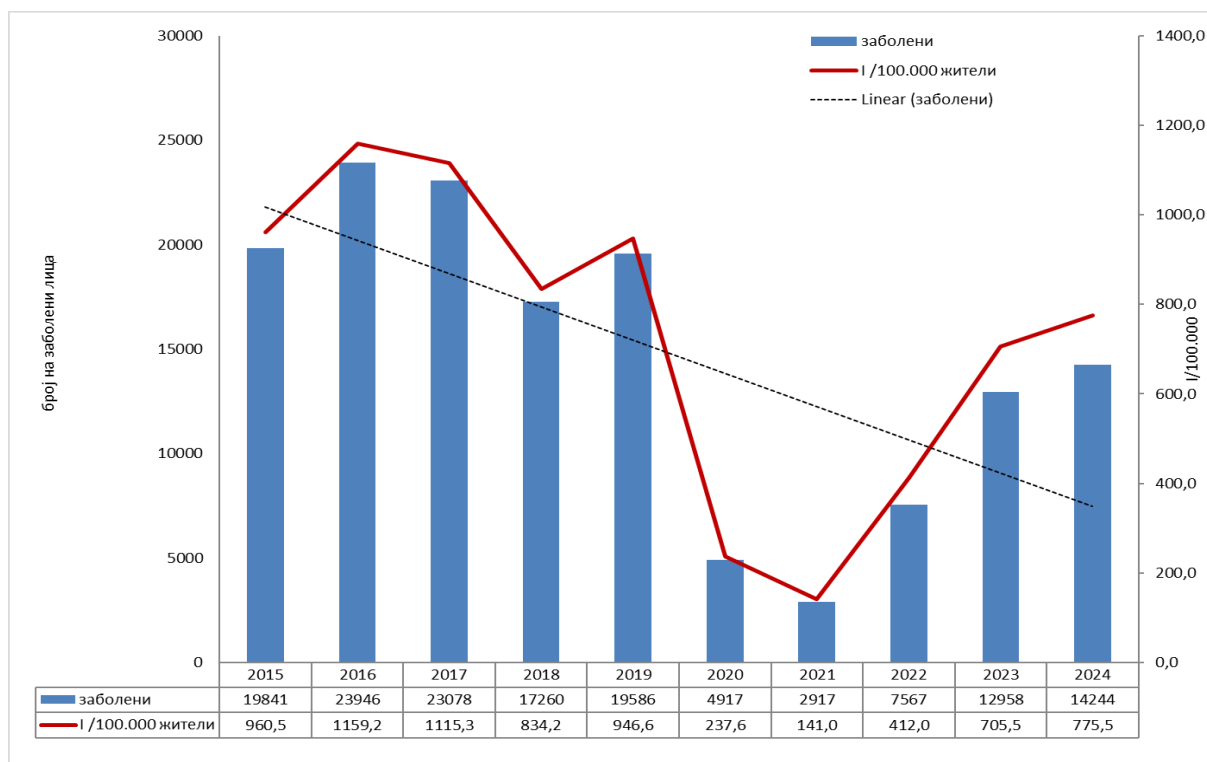
Во текот на 2024 година, пријавени се вкупно **14.244 заболени** од акутни заразни заболувања¹ (Табела 1, 2 и 3 во Прилог), со вкупен **морбидитет 775,5/100.000 жители**.

Бројот на регистрирани случаи на акутни заразни заболувања во 2024 е зголемен за 9,9% во однос на 2023 година кога беа регистрирани 12.958 случаи ($I=705,5/100.000$).

Во десетгодишниот период од 2015-2024 година, најголем број на заболени ($n=23.946$, $I=1.159,2/100.000$) се регистрирани во 2016 година, додека најмал број ($n=2.917$, $I=141,0/100.000$) во 2021 година. Трендот покажува тенденција на намалување на бројот на заболени што најверојатно се должи на КОВИД-19 пандемијата (2020-2022 година) и нејзиниот импакт врз пријавувањето на заразните заболувања. (Графикон 1)

Во десетгодишниот период од 2015-2024 година, се забележува тренд на намалување на бројот на пријавени акутни заразни заболувања во РСМ.

Графикон 1. Акутни заразни заболувања во Р.С. Македонија, регистриран број, инциденца на 100.000 жители и тренд (2015-2024)

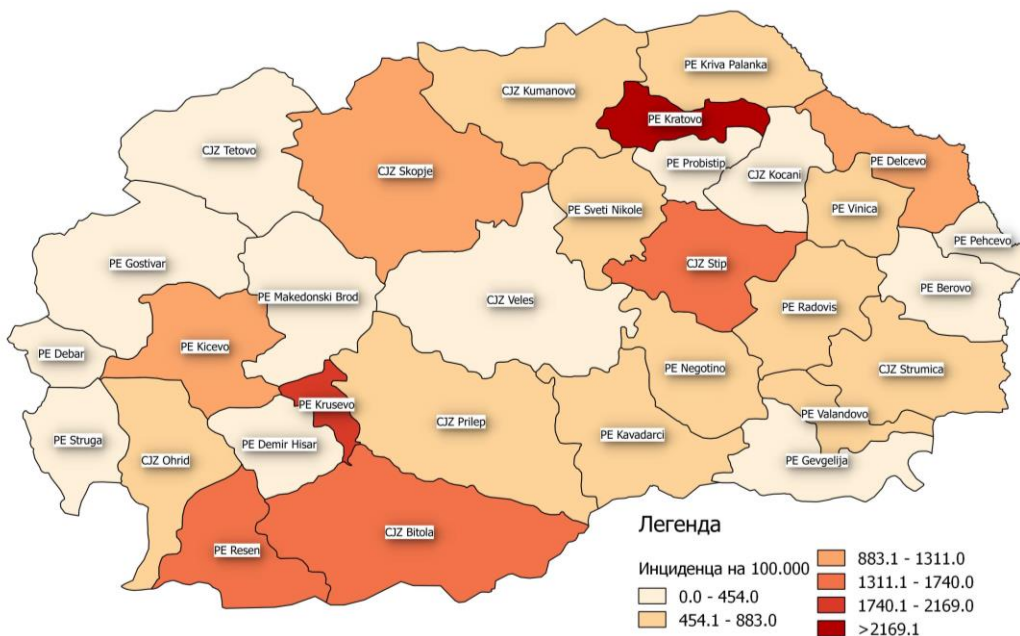

Како и во претходната година, најголем број од акутни заразни заболувања во 2024 година отпаѓаат на овчите сипаници ($n=7.246$) и ентероколитите ($n=4.129$) кои заедно чинат 79,9% од вкупниот број на регистрирани заболувања во 2024 година.

Од вкупниот број извештајни единици (31), најголем број на заболени се пријавени на територијата на Центарот за јавно здравје – Скопје ($n=6.449$; 45,3%), додека највисока инциденца од 2.597,7 на 100.000 жители регистрирана е на територијата на ПЕ Кратово ($n=196$) и 2.051,3/100.000 на територијата која ја покрива ПЕ Крушево ($n=172$). (Картограм 1)

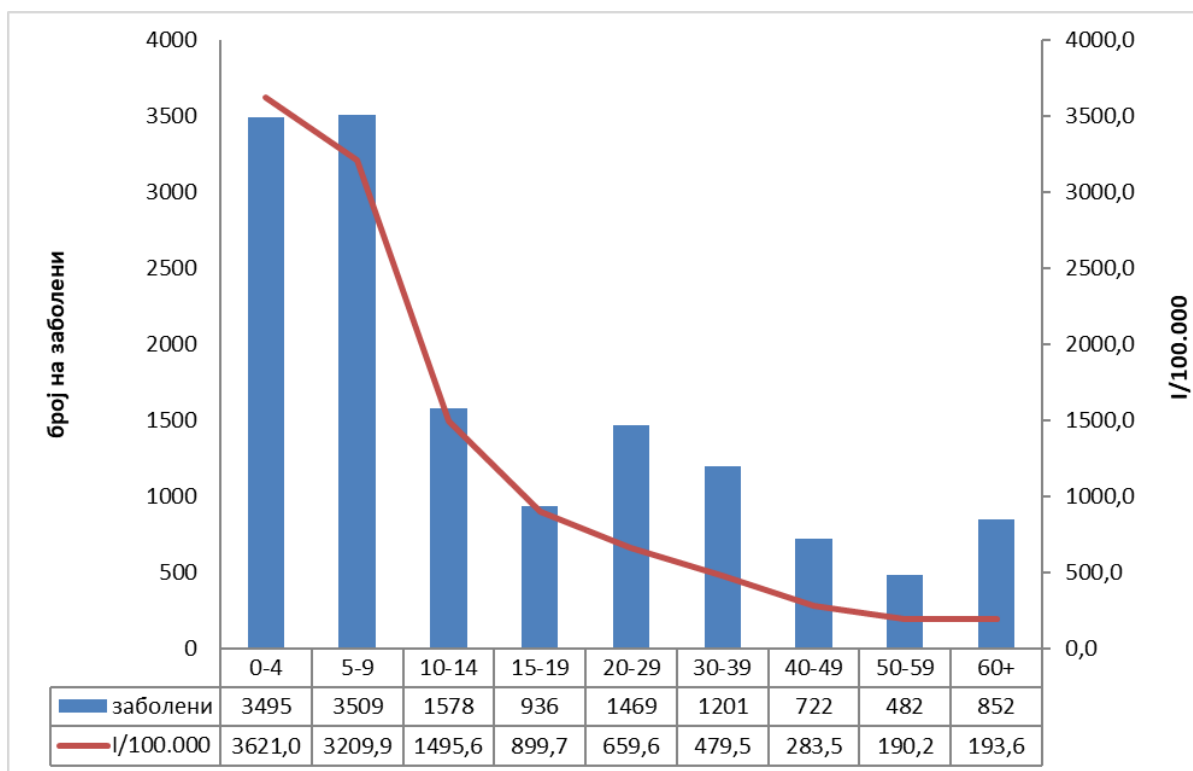
¹ без КОВИД-19, грип, туберкулоза, ХИВ/СИДА, хронични хепатити, носителство на причинители на заразни болести и АФП случаи

Картограм 1. Географска дистрибуција на заболени од акутни заразни заболувања во 2024 година, инциденца на 100.000 жители

Во однос на дистрибуцијата по возраст, најголем број заболени од акутни заразни болести се регистрирани кај возрасната група од 5-9 години ($n=3.509$), а највисока инциденца ($3.621,0/100.000$) се регистрира кај децата на возраст од 0-4 години. Најмал број заболени ($n=482$) и најниска инциденца ($190,2/100.000$) се регистрира кај лицата од возрасната група 50-59 години. (Графикон 2)

Графикон 2. Возрасна дистрибуција по број и инциденца на 100.000 жители на заболени од акутни заразни заболувања, Р.С. Македонија, 2024 година

Не постои значајна разлика во дистрибуцијата на заразни заболувања по пол во 2024 година – 50,2% се од машки пол, со инциденца од $784,2/100.000$ жители, а 49,8% се од женски пол, каде инциденцата изнесува $766,9/100.000$.

1. ГРУПИ НА ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА²

Во 2024 година, најголем процент – 61,1% и најголем број - 8.732 случаи, од сите пријавени случаи на заразни болести се регистрирани во групата на капкови заразни заболувања, со инциденца од 475,4 на 100.000 жители.

На второ место по број на заболени се цревни заразни заболувања кои во вкупниот број на случаи учествуваат со 33,3%, а пријавени се 4.764 случаи и инциденца од 259,4/100.000.

Сексуално и крвно преносливите инфекции се регистрираат со вкупно 213 случаи или 1,5% од вкупниот број на заразни заболувања ($I=11,6/100.000$). Бројот на новорегистрирани случаи на ХИВ/СИДА вброени во оваа група во текот на 2024 година изнесува $n=54$.

Зоонозите и вектор-преносливите заболувања се регистрираат со 43 заболени или 0,3% и инциденца од 2,3/100.000.

Останатите заболувања во 2024 година се регистрираат со 546 случаи (3,8%) и инциденца од 29,7/100.000.

Деталните прикази на бројот на заболени/умрени лица од акутни заразни заболувања регистрирани во 2024 година се дадени во Прилог на извештајот, во Табела 1, 2 и 3, и тоа:

- По Центри за јавно здравје/нивни подрачни единици (каде се регистрирани) и за цела Република, како и по исход на заболувањето - во Табела 1;
- По возрастни групи, пол и исход на заболувањето за целата Република - Табела 2;
- По месец на јавувањето и исход на болеста за целата Република - Табела 3.

2. ДЕСЕТ НАЈЧЕСТИ АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА

Во 2024 година, десетте најчесто пријавувани акутни заразни заболувања се регистрираат со 14.033 случаи и чинат 98,5% од вкупно регистрираните заразни заболувања³.

Инциденцата на вкупниот број на десетте најчести заболувања регистрирани во 2024 година изнесува 764,0 на 100.000 жители. (Табела 1)

Табела 1. Десет најчести акутни заразни заболувања, Р.С. Македонија, 2024 година

Заболување	Број на заболени	I/100.000
Овчи сипаници	7246	394,5
Ентероколитиси	4129	224,8
Голема кашлица	1174	63,9
Шуга	493	26,8
Салмонелози	359	19,5
АТИ	254	13,8
Инфективна мононуклеоза	174	9,5
Скарлатина	93	5,1
Вирусен хепатитис Б	57	3,1
Сифилис	54	2,9
ВКУПНО	14.033	764,0

² Случаите на ХИВ/СИДА се вклучени во вкупниот број на заболени во пресметките по групи на заболувања

³ без КОВИД-19, грип, туберкулоза, ХИВ/СИДА, хронични хепатити, носителство на причинители на заразни болести и АФП

3. МОРТАЛИТЕТ ОД АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА

Во текот на 2024 година, регистрирани се 3 смртни случаи асоцирани со акутно заразно заболување⁴ - по едно починато лице со бактериски менингит, вирусен енцефалит и пневмококна инфекција.

Регистрираниот морталитет од акутни заразни заболувања во 2024 година изнесува $Mt=0,16$ на 100.000 жители, се регистрира намалување во споредба со претходната година кога бил $Mt=0,49$, како и во споредба со просекот (0,35) за последните десет години (2015-2024). (Табела 2)

Табела 2. Морталитет од акутни заразни заболувања на 100.000 жители во Р.С. Македонија, период 2015-2024 година

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mт/ 100.000	0,53	0,39	0,48	0,34	0,39	0,82	0,05	0,38	0,49	0,16

4. ЕПИДЕМИИ НА АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА

Во тек на 2024 година, пријавени се 13 епидемии на акутни заразни заболувања. Во 12 епидемии кои се одјавени, регистрирани се вкупно 268 заболени лица, а хоспитализирани или задржани на лекување во дневна болница биле 56 лица. Активна е една епидемија.

Епидемии во групата на цревни заразни заболувања

Во тек на 2024 пријавени се 10 епидемии на заболувања кои се пренесуваат преку храна или вода – пет алиментарни токсоинфекции и четири алиментарни интоксикации. Регистрирани се вкупно 95 заболени лица во десетте епидемии, од кои 26,3% (n=25) биле хоспитализирани или задржани на лекување во дневна болница (Табела 4 во Прилог).

- *Алиментарна токсоинфекција* е првата епидемија пријавена во месец јануари 2024 година од страна на ЦЈЗ Куманово и одјавена е во истиот месец. Во оваа епидемија, регистрирана кај две семејства во Куманово, пријавени се вкупно 5 заболени, а хоспитализирани се 3 лица. Причинителот не е утврден.
- *Алиментарна токсоинфекција* е пријавена и од страна на ЦЈЗ Кочани во месец февруари и одјавена истиот месец, 2024 година. Во оваа епидемија, регистрирана во детска градинка во Берово, пријавени се 12 заболени лица, додека хоспитализирани и смртни случаи не се пријавени. Причинителот на епидемијата е утврден - *Salmonella enteritidis*.
- Епидемија на *Алиментарна интоксикација* е пријавена и одјавена во февруари 2024 година, од страна на ЦЈЗ Струмица. Во оваа епидемија, регистрирана во ресторан во Струмица, пријавени се вкупно 3 заболени лица, а хоспитализирани и смртни случаи не се пријавени. Причинителот е утврден - *Staphylococcus aureus*.
- Епидемија на *Алиментарна токсоинфекција* во ЦЈЗ Куманово е пријавена и одјавена во мај 2024 година. Во оваа епидемија, регистрирана во Кратово, пријавени се вкупно 13 заболени лица, од кои 4 биле хоспитализирани, а смртни случаи не се пријавени. Причинителот е утврден - *Salmonella enteritidis*.
- Епидемија на *Алиментарна токсоинфекција* во ЦЈЗ Скопје е пријавена во месец јуни 2024 година и одјавена е во истиот месец. Во оваа епидемија, регистрирана кај вработени во магацин во Скопје, пријавени се вкупно 7 заболени лица, а хоспитализирани и смртни случаи не се пријавени. Причинителот не е утврден.

⁴ без КОВИД-19, грип, туберкулоза, ХИВ/СИДА, хронични хепатити, носителство на причинител на заразна болест и АФП

- Епидемија на *Алиментарна интоксикација* во ЦЈЗ Тетово е пријавена и одјавена во месец јули 2024 година. Во оваа епидемија, регистрирана во ресторан во Гостивар, пријавени се вкупно 9 заболени лица, сите хоспитализирани, а смртни случаи не се пријавени. Причинителот е утврден - *Staphylococcus aureus*.
- Епидемија на *Алиментарна токсоинфекција* во ЦЈЗ Скопје е пријавена и одјавена во месец јули 2024 година. Во оваа епидемија, регистрирана во сендвичара во Скопје, пријавени се вкупно 15 заболени лица, од кои 7 биле хоспитализирани, а смртни случаи не се пријавени. Причинителот е утврден - *Salmonella enteritidis*.
- Епидемија на *Алиментарна интоксикација* во ЦЈЗ Скопје е пријавена и одјавена во месец септември 2024 година. Во оваа епидемија, регистрирана во објект на воена академија во Скопје, пријавени се вкупно 18 заболени лица, од кои еден бил хоспитализиран, а смртни случаи не се пријавени. Причинителот е утврден - *Staphylococcus aureus*.
- Епидемија на *Алиментарна интоксикација* во ЦЈЗ Скопје е пријавена во месец септември, а одјавена во месец октомври 2024 година. Во оваа епидемија, регистрирана во училиште во Скопје, пријавени се вкупно 7 заболени лица, а хоспитализирани и смртни случаи не се пријавени. Причинителот е утврден - *Staphylococcus aureus*.
- Епидемија на *Алиментарна токсоинфекција* во ЦЈЗ Штип е пријавена и одјавена во месец октомври 2024 година. Во оваа епидемија, регистрирана кај едно семејство од Штип, пријавени се вкупно 6 заболени лица, од кои едно било хоспитализирано, а смртни случаи не се пријавени. Причинителот е утврден - *Salmonella enteritidis*.

Епидемии од групата на капкови заразни заболувања

Во тек на 2024 година, пријавени се три епидемии на капкови заболувања, од кои две се одјавени. Во одјавените епидемии заболеле вкупно 172 лица (Табела 4 во Прилог).

- Епидемија на *голема кашлица* на територијата на ЦЈЗ Скопје е пријавена во месец февруари 2024 година. Во оваа епидемија, во тек на 2024 година, пријавени се вкупно 827 заболени лица, од кои 116 хоспитализирани, а смртни случаи не се пријавени. Оваа епидемија е активна и по завршувањето на 2024 година.
- Епидемија на *голема кашлица* на територијата на Куманово е пријавена во месец март 2024 година. Во оваа епидемија, пријавени се вкупно 107 заболени лица, од кои 11 хоспитализирани (10,3%), а смртни случаи не се пријавени. Според возрастната дистрибуција, најголем дел или 26 (24,3%) се деца на возраст од 1-4 години, а 25 (23,4%) се деца на возраст од 5-9 години. Од заболените, 50 (46,7%) се невакцинирани, некомплетно вакцинирани или со непознат вакцинален статус. Епидемијата е одјавена на 14.01.2025 година.
- Епидемија на *голема кашлица* на територијата на Тетово е пријавена во месец јули 2024 година. Во оваа епидемија, пријавени се вкупно 65 заболени лица, од кои 20 хоспитализирани (30,8%), а смртни случаи не се пријавени. Според возрастната дистрибуција, најголем дел или 33 (50,8%) се деца на возраст под една година. Од заболените, 26 (40,0%) се невакцинирани, некомплетно вакцинирани или со непознат вакцинален статус. Епидемијата е одјавена на 22.11.2024 година.

Епидемиолозите од надлежните епидемиолошки служби каде се пријавени епидемиите извршиле епидемиолошки истражувања, изготвиле епидемиолошки анкети, земале материјали за лабораториско докажување/потврдување, односно утврдување на изворот и патот на пренесување и спровеле мерки за контрола и превенција на заболувањето.

5. КАПКОВИ АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА

Капковите заразни заболувања во 2024 година во Република Северна Македонија се регистрирани со 8.732 случаи и инциденца од 475,4 на 100.000 жители. Во споредба со претходната, 2023 година (n=8.660), се регистрира зголемување на бројот на капкови акутни заразни заболувања за 0,8%.

Во периодот 2015-2024 година, регистрираната инциденца од оваа група на заболувања се движи од 41,6 во 2021 до 539,3 на 100.000 жители во 2019 година. (Графикон 3)

Графикон 3. Број на заболени и инциденца на 100.000 жители од капкови заразни заболувања, Р.С. Македонија, период 2015-2024 година

Во 2024 година, како и во претходните пет години, во групата на капкови заразни заболувања, овчите сипаници се регистрираат со највисока инциденца (394,5/100.000). Не се регистрирани случаи на рubeола и инфекции предизвикани од ХиБ, а со најниска инциденца од 0,1 на 100.000 жители, се регистрираат малите сипаници и менингококната болест.

Во петгодишниот период 2020-2024 година, најниска просечна инциденца од 0,01/100.000 се регистрира кај инфекциите предизвикани со ХиБ. (Табела 3)

Од групата на капкови заразни заболувања, во текот на 2024 година, пријавени се три епидемии, обработени во соодветното поглавје.

Од групата на капкови заразни заболувања, во текот на 2024 година, пријавен е еден смртен случај од пневмококна инфекција.

Табела 3. Капкови заразни заболувања, 1/100.000 жители, Р.С. Македонија, период 2020-24

Заболување/ година	2024	2023	2022	2021	2020	Просек 2020-2024
Овчи сипаници	394,5	447,4	262,2	37,5	128,6	254,0
Голема кашлица	63,9	0,2	0,0	0,0	0,4	12,9
Инфективна мононуклеоза	9,5	9,3	7,2	3,0	5,1	6,8
Скарлатина	5,1	13,2	2,3	0,5	3,9	5,0
Заразни заушки	1,0	0,5	0,7	0,4	0,4	0,6
Легионерска болест	0,9	0,7	0,3	0,0	0,0	0,4
Пневмококни инфекции	0,4	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1
Мали сипаници	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,03
Менингококна болест	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1
Инфекции предизвикани со ХиБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,01
Рубеола (црвенка)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ВКУПНО	475,4	471,5	272,9	41,6	138,6	280,0

5.1. Заболувања против кои се спроведува задолжителна имунизација

Од групата на акутните капкови заразни заболувања, во Република Северна Македонија континуирана задолжителна имунизација се спроведува против малите сипаници, рубеолата, заразните заушки, големата кашлица и дифтеријата, а од 2008 година против заболувања предизвикани од хемофилус инфлуенца тип Б (ХиБ). Во втората половина на 2019 година, во редовниот Календар за имунизација воведени се две нови вакцини, од кои едната е против капково заболување - пневмококни инфекции.

Просечната годишна инциденца на заболувањата против кои се врши задолжителна имунизација во петгодишниот период, како и во 2024 година, е значително намалена во споредба со просекот за петгодишниот период пред воведувањето на задолжителната имунизација. (Табела 4)

Табела 4. Просечна инциденца на 100.000 жители пет години пред воведување на вакцинација, 2020-2024 и инциденца на 100.000 во 2024 година

Заболување/период	Мали сипаници	Рубеола	Заразни заушки	Голема кашлица	ХиБ	Пневмококни инфекции
Просек за последни 5г пред воведување на задолжителна вакцинација	690,2	106,4	479,4	263,0	/	2,4
Просек 2020-2024	0,03	0,0	0,6	12,9	0,01	0,1
2024	0,1	0,0	1,0	63,9	0,0	0,4

5.1.1. Дифтерија

Последен случај на Дифтеријата во Р.С. Македонија е регистриран во 1976 година.

5.1.2. Инфекции со хемофилус инфлуенца тип Б (ХИБ)

Во 2024 година, не е регистриран случај на инфекција предизвикана од ХиБ, како и во претходните три години.

Од почетокот на задолжителното законско пријавување во 2010 година, ова заболување се регистрира со поединечни случаи, вкупно 23.

5.1.3. Мали сипаници

Во 2024 година, во Република Северна Македонија, пријавени се два случаи на заболување од мали сипаници. Во десетгодишниот период од 2015-2024 година, регистрирани се вкупно 1.906 заболени од ова заболување. (Табела 5)

Епидемии се регистрирани во 2017, 2018 и 2019 година. Последната регистрирана епидемија на ова заболување во Република Северна Македонија започна во 2018 година, а беше одјавена во 2019 со вкупно 1.901 регистрирано лице, во 24 градови во републиката.

Табела 5. Мали сипаници, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	1	0	19	64	1.819	0	0	0	1	2
I/100.000	0,05	0,0	0,9	3,1	87,9	0,0	0,0	0,0	0,05	0,1

5.1.4. Заразни заушки

Во 2024 година регистрирани се вкупно 18 случаи на заразни заушки со инциденца од 1,0 на 100.000 жители, со двојно зголемување во споредба со минатата, 2023 година (n=9).

Во десетгодишниот период, најмал број на случаи е регистриран во 2020, 2021 и 2023 година (n=9), а најголем број (n=52) и инциденца од 2,5/100.000 регистрирани се во 2015 година. (Табела 6)

Табела 6. Заразни заушки, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	52	45	32	28	29	9	9	13	9	18
I/100.000	2,5	2,2	1,5	1,4	1,4	0,4	0,4	0,7	0,5	1,0

Во однос на возрасната дистрибуција на случаите на заразни заушки во 2024 година, и покрај малиот број на пријавени случаи, сепак најголем број на заболени се пријавени во возрасната група од 5-9 години (n=12; 66,7%).

5.1.5. Рубеола

Во текот на 2024 година не е регистриран случај на заболено лице од рубеола, како и во периодот 2016-2023 година.

Во десетгодишниот период 2015-2024 година, се регистрира јасен негативен тренд, со пријавен еден случај, само во 2015 (n=1, I=0,05/100.000).

5.1.6. Голема кашлица

Во 2024 година регистрирани се вкупно 1.174 случаи на голема кашлица со инциденца од 63,9 на 100.000 жители, многукратно зголемување во споредба со минатата, 2023 година (n=4). (Табела 3 и 7)

Бројот на регистрирани случаи на голема кашлица во десетгодишниот период 2015-2024 е највисок во 2024 година (n=1.174; I=63,9/100.000), а најнизок во 2020 (n=2; I=0,1/100.000). Не е регистриран случај во 2015, 2021 и 2022 година. (Табела 7)

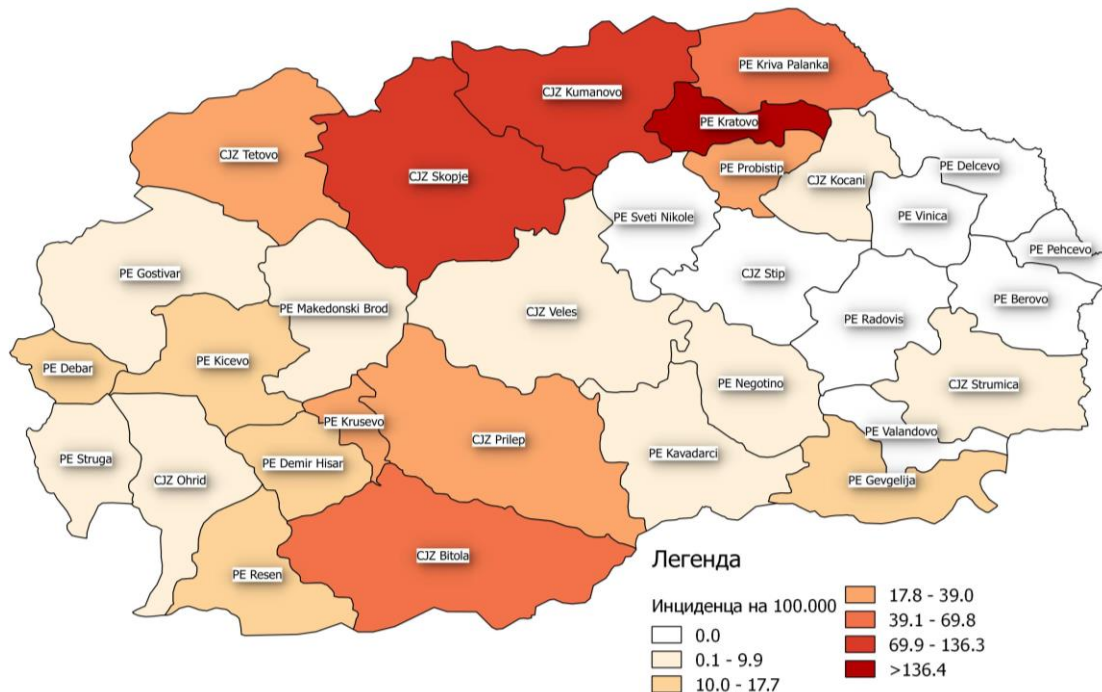
Табела 7. Голема кашлица, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	0	4	13	32	4	2	0	0	4	1.174
I /100.000	0,0	0,2	0,6	1,6	0,2	0,1	0,0	0,0	0,2	63,9

Во текот на 2024 година, регистрирани се 3 епидемии, во Скопје, Куманово и Тетово.

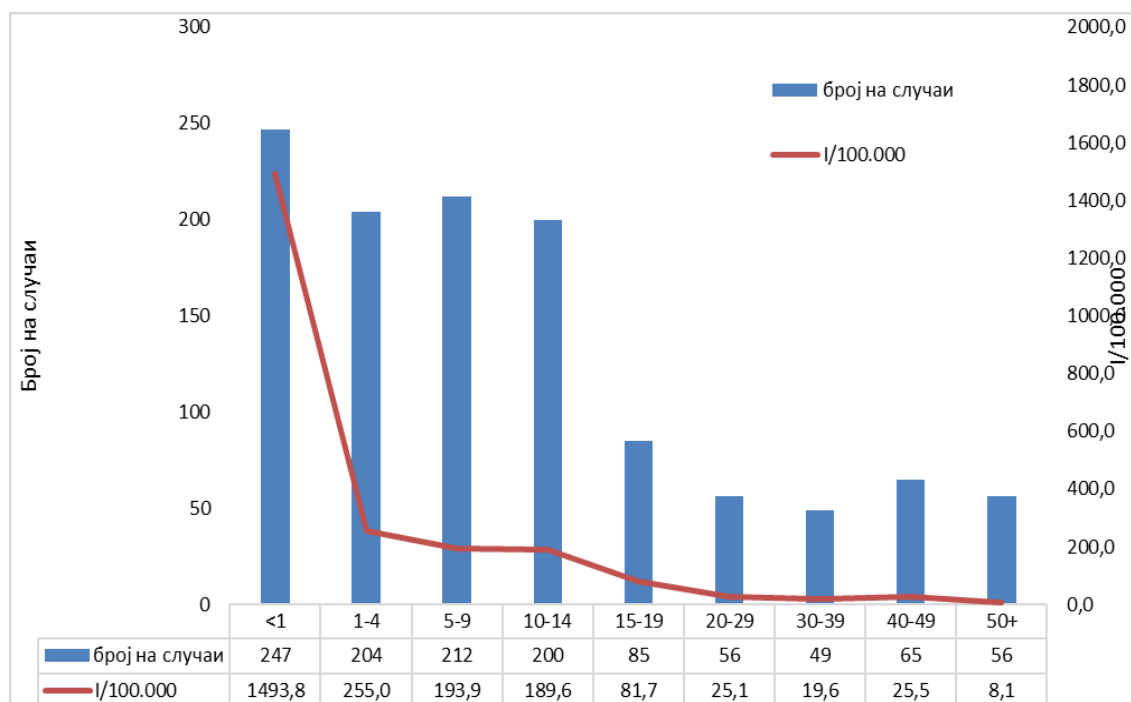
Најголем број од заболените лица се регистрирани на територија на Скопје (n=827; 70,4%), а заболени се регистрирани и во 22 други градови низ РСМ. Највисока инциденца од 265,1/100.000 жители се регистрира во Кратово (n=20), во Скопје (136,2/100.000) и во Куманово (n=127; I=102,5/100.000). (Картограм 2)

Картограм 2. Географска дистрибуција на заболени од голема кашлица во 2024 година, инциденца на 100.000 жители

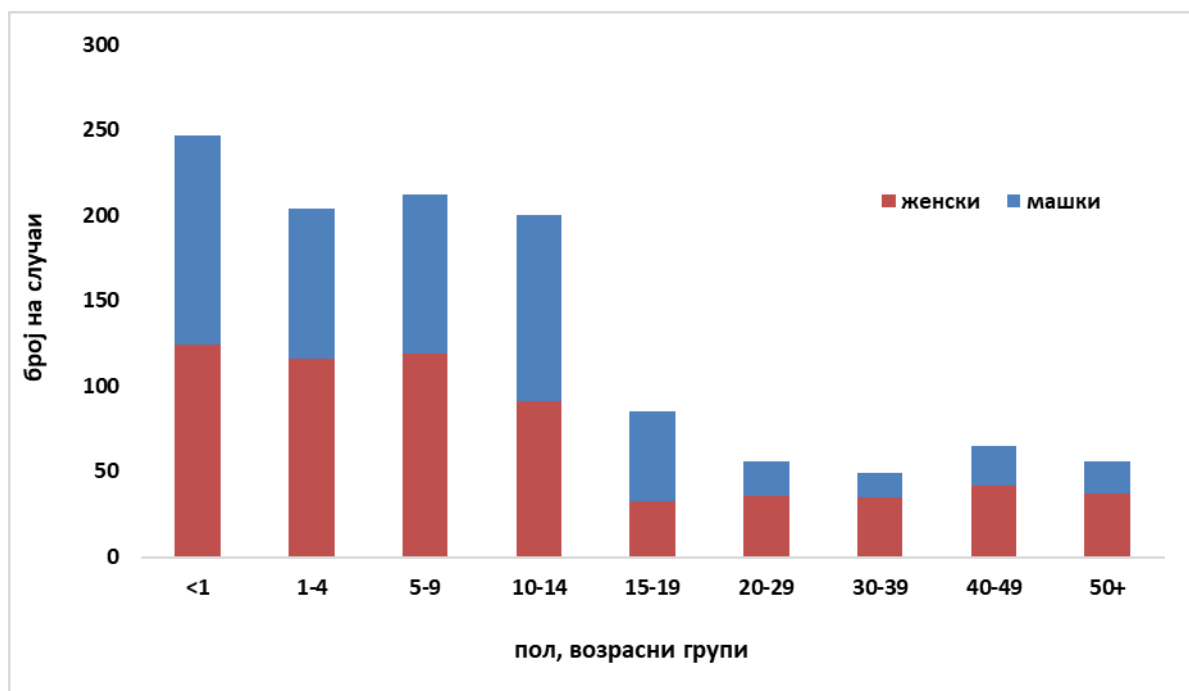
Во однос на возрасната дистрибуцијата, заболените лица се на возраст од 1 месец до 82 години (медијана 8,7 години). Најголем број заболени припаѓаат на возрасната група од 0-4 години (36,9%), а највисока инциденца се бележи во возрасната група под 1 година и изнесува 1.560,3/100.000 жители. (Графикон 4 и 5)

Графикон 4. Инциденца на голема кашлица по возрастна група, во Р. С. Македонија, 2024 година

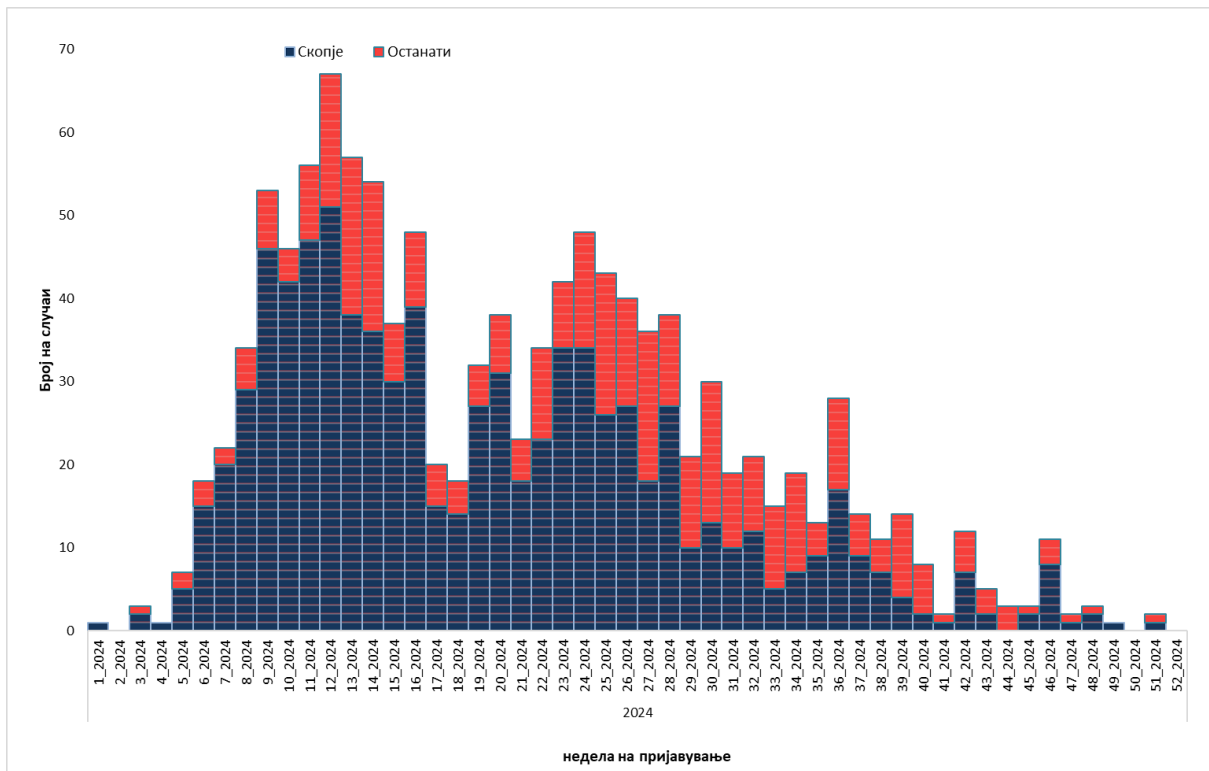
Дистрибуцијата по пол покажува дека 541 лица се од машки пол, а 633 од женски, односот на машки-женски е 1:1,2.

Графикон 5. Дистрибуција на заболените од голема кашлица по пол и возраст, во Р. С. Македонија, 2024 година

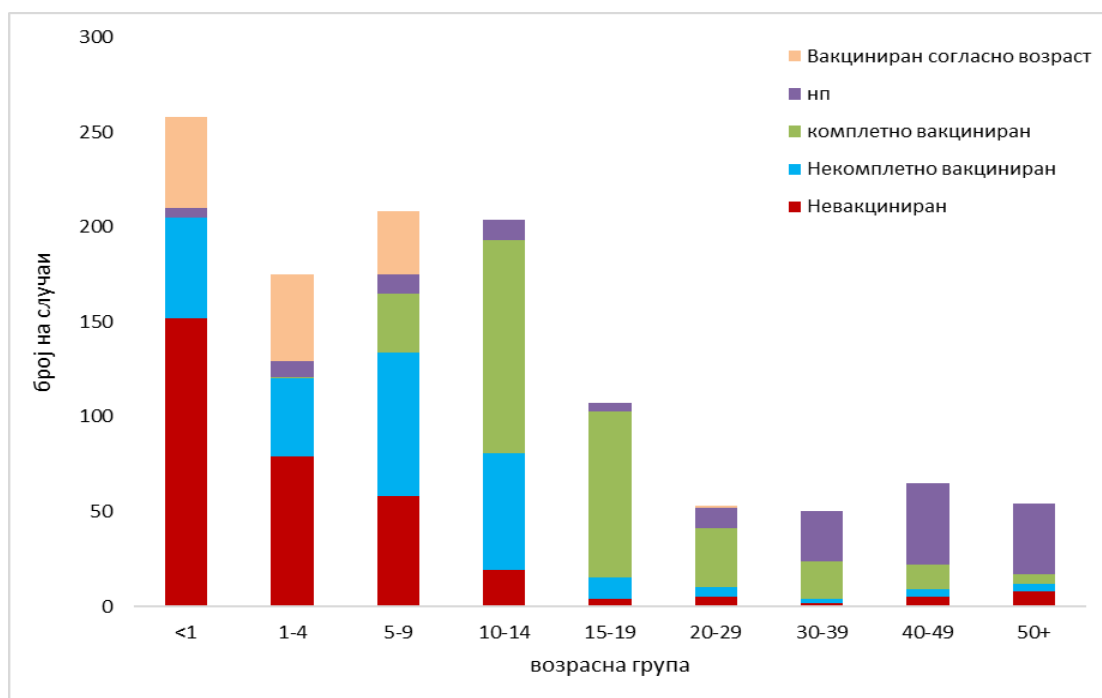
Епидемиската крива укажува дека првиот пријавен случај е на 05.01.2024, односно во првата недела од 2024 година. Регистрирани се три пикови за наболувањето – во 12 недела од 2024 година со 67 случаи, во 24 недела од 2024 година – 48 случаи и во 36 недела од 2024 година – 28 случаи. Од 46 недела во 2024 година до последниот регистриран случај, се регистрираат поединечни случаи на заболувањето. (Графикон 6)

Графикон 6. Дистрибуција на заболените од голема кашлица по недела на пријавување, во Р. С. Македонија, 2024 година

Од вкупниот број на регистрирани случаи ($n=1.174$), 745 случаи (односно 63,5%) не биле вакцинирани, не се комплетно вакцинирани согласно возраста или немаат доказ за вакцинација. Од случаите кои се комплетно вакцинирани ($n=301$), просек на поминато време од последната доза на вакцина до заболување изнесува 13,7 години.

Графикон 7. Вакцинален статус и возрасна група на заболените од голема кашлица во Р. С. Македонија, 2024 година

Вкупно се хоспитализирани 191 случај, од кои најголем дел припаѓаат на возрасната група од 0-4 години ($n=168$, 88%), кои во просек биле хоспитализирани по 8 денови.

5.1.7. Пневмококни инфекции

Во 2024 година пристигнати се 7 пријави за пневмококни инфекции, зголемување од 5 случаи во споредба со 2023 година (n=2). Од почетокот на законското пријавување на оваа болест во 2010 година, пријавени се вкупно 84 случаи, од кои најголем број во 2015 (n=15) и 2014 година (n=14) со инциденца од по 0,7/100.000. Во текот на 2020 и 2021 година не е пријавен случај на пневмококна инфекција.

Во текот на 2024 година, пријавен е еден смртен случај од пневмококна инфекција. Се работи за лице од Скопје, од возрасната група од 30-39 години со пневмококен менингитис.

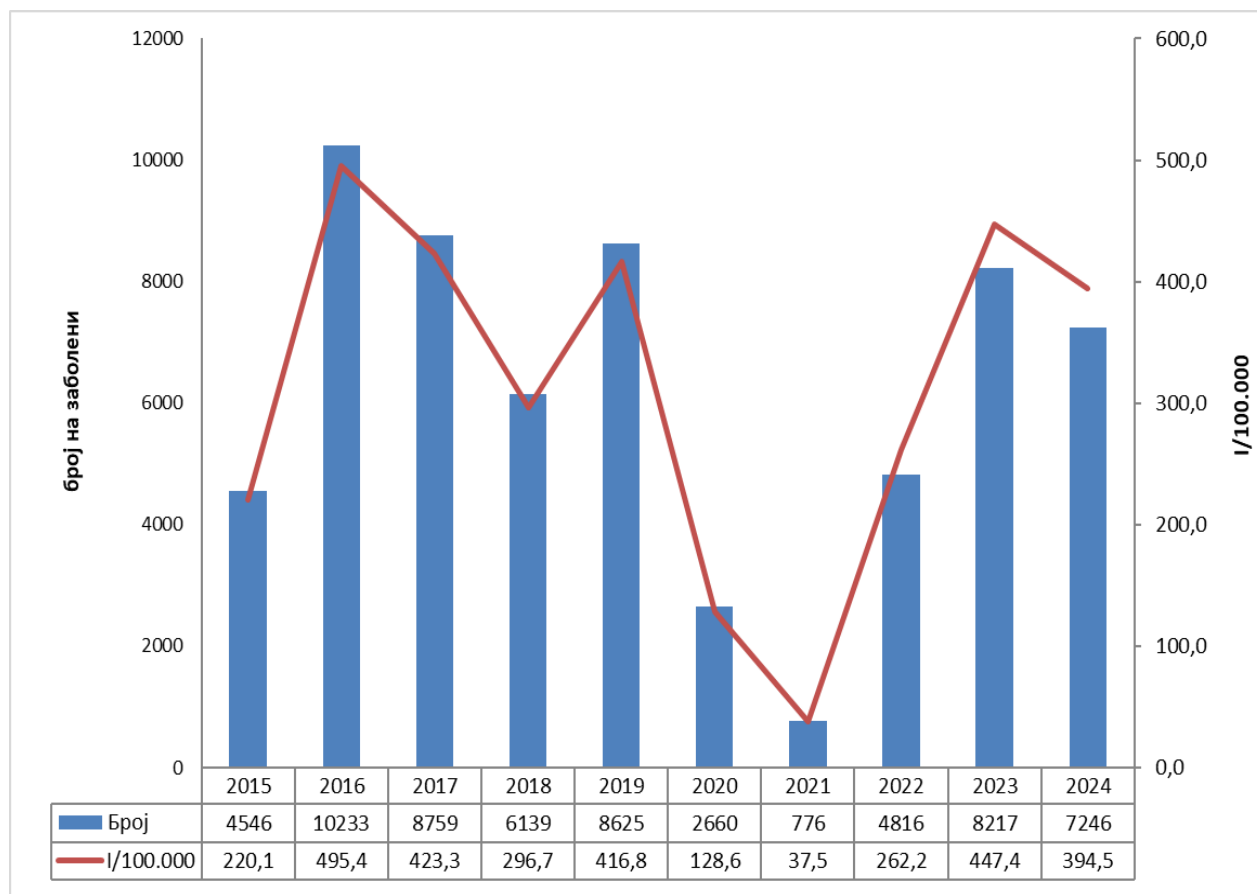
5.2. Останати капкови заразни заболувања

5.2.1. Овчи сипаници

Во 2024 година, овчите сипаници се регистрираат со 7.246 случаи и инциденца од 394,5 на 100.000 жители (Табела 3, Графикон 8). Овчите сипаници се најчесто пријавувано заразно заболување од групата на капкови заразни заболувања во 2024 и чинат 83,0% од сите пријавени случаи од оваа група. Овчите сипаници чинат 50,9% од вкупно регистрираните акутни заразни заболувања во 2024 година.

Во периодот 2015-2024 година, најмал број заболени (n=776) и најниска инциденца од овчи сипаници од 37,5 на 100.000 жители се регистрирани во 2021 година. (Графикон 8)

Графикон 8. Овчи сипаници, број и I/100.000, Р.С. Македонија, 2015-2024

5.2.2. Скарлатина

Во 2024 година регистрирани се 93 заболени со инциденца од 5,1 на 100.000 жители, намалување од 61,7% во споредба со 2023 година. (Табела 8)

Во десетгодишниот период, највисок број (n=323) и инциденца (15,6/100.000) на заболени од скарлатина се регистрира во 2019, а најнизок (n=11; I=0,5/100.000) во 2021 година. (Табела 8)

Табела 8. Скарлатина, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	225	228	256	262	323	81	11	42	243	93
I/100.000	10,9	11,0	12,4	12,7	15,6	3,9	0,5	2,3	13,2	5,1

5.2.3. Епидемски менингитис (менингококна болест)

Во текот на 2024 година, регистрирани се два случаи на менингококна болест, идентично како минатата, 2023 година. Заболувањето се регистрира со спорадични случаи, а во изминатите 10 години се регистрирани вкупно 16 случаи, од кои најголем број во 2018 година (n=3; I=0,1/100.000).

5.2.4. Инфективна мононуклеоза

Пријавени се 174 случаи (I=9,5/100.000) на инфективна мононуклеоза во 2024 година. Регистрираните случаи во 2019 (n=340) се највисок број на заболени пријавени на годишно ниво, во последните 10 години. Во периодот 2015-2024 година, регистрираната инциденца од ова заболување на 100.000 жители се движи од 3,0 во 2021 година до 16,4 во 2019 година. (Табела 9)

Табела 9. Инфективна мононуклеоза, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	234	235	247	334	340	106	62	133	170	174
I/100.000	11,3	11,4	11,9	16,1	16,4	5,1	3,0	7,2	9,3	9,5

5.2.5. Легионелоза (легионерска болест)

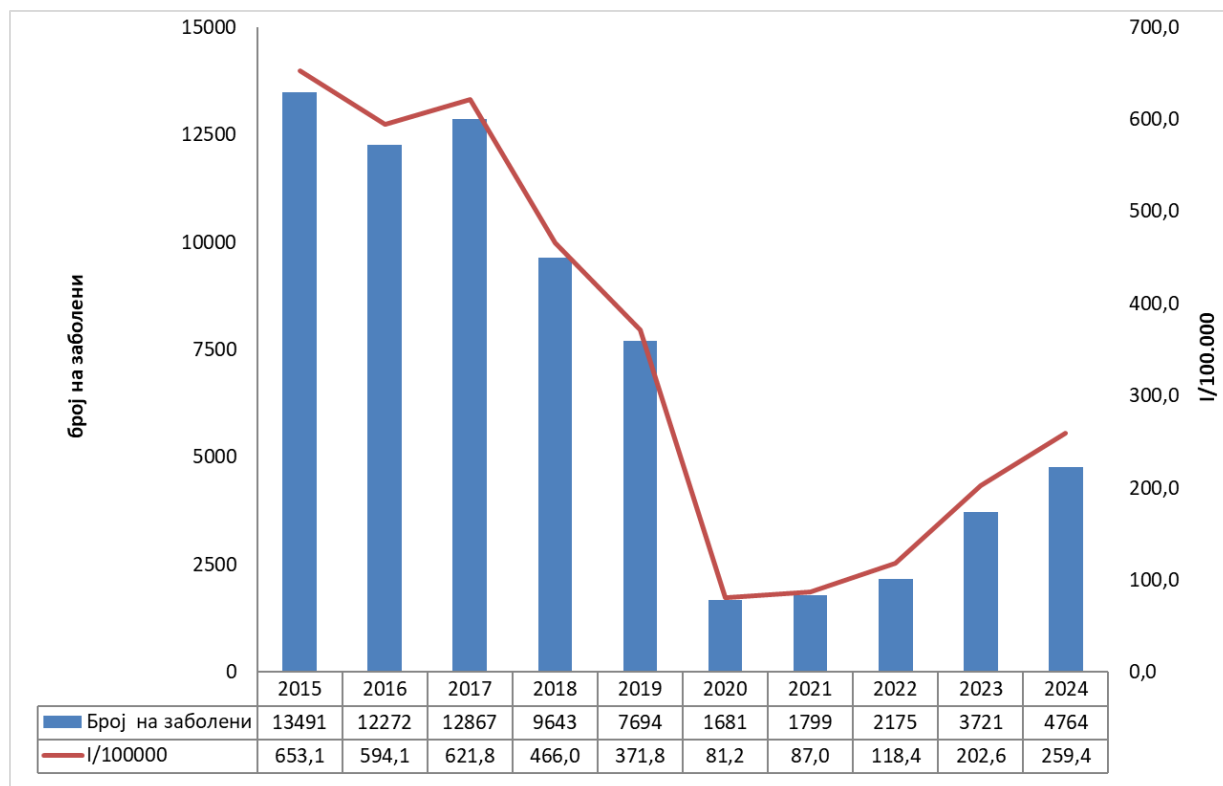
До Институтот за јавно здравје, во текот на 2024 година пристигнаа 16 пријави за легионерска болест со инциденца од 0,9/100.000 жители. (Табела 3)

Во последните 10 години (2015-2024 година), најголем број на случаи се регистрирани во 2024 година, а само во 2017 не се пријавени заболени од легионелоза.

6. ЦРЕВНИ АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА

Во 2024 година во групата на цревни акутни заразни заболувања, регистрирани се 4.764 случаи и инциденца од 259,4 на 100.000 жители. Во периодот од 2015-2024 година, инциденцата на 100.000 жители кај оваа група заболувања се движи од 81,2 во 2020 до 653,1 во 2015 година. (Графикон 9)

Графикон 9. Број на заболени и инциденца на 100.000 жители од акутни цревни заразни заболувања, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Како и во претходните пет години, највисок број на заболени ($n=4.129$) и инциденца во оваа група ($I=224,8/100.000$) е регистрирана кај ентероколитите. (Табела 10)

Останатите заболувања во оваа група се регистрираат со значително пониска инциденца, така што салмонелозите, како второ најчесто заболување, се регистрираат со инциденца од $19,5/100.000$ жители. АТИ се трето најчесто заболување со инциденца од $13,8/100.000$ жители. (Табела 10)

Во петгодишниот период, најниска просечна инциденца од $0,01/100.000$ се регистрира кај јерсиниоза и криптоспоридиоза. (Табела 10)

Од групата на цревни заразни заболувања, во текот на 2024 година, пријавени се 10 епидемии, обработени во соодветното поглавје.

Од групата на цревни заразни заболувања, во текот на 2024 година, не е пријавен смртен случај.

Табела 10. Инциденца на 100.000 од заболувања во групата на цревни заразни болести, Р.С. Македонија, период период 2020-2024

Година / заболување	2024	2023	2022	2021	2020	Просек 2020-2024
Ентероколитиси	224,8	175,3	98,8	68,6	65,6	126,6
Салмонелози	19,5	16,0	9,1	9,4	5,8	12,0
АТИ	13,8	9,9	9,3	3,2	2,8	7,8
Инфекција предизвикана од E. coli	0,4	0,2	0,2	4,9	4,3	2,0
Кампилобактериоза	0,3	0,1	0,2	0,1	0,05	0,1
Вирусен хепатитис А	0,2	0,3	0,7	0,2	2,6	0,8
Џардијаза	0,2	0,4	0,2	0,05	0,05	0,2
Јерсениоза	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,01
Криптоспоридиоза	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,01
Тифуси и паратифуси	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Шигелоза	0,0	0,2	0,05	0,5	0,1	0,2
Листерииоза	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,05
ВКУПНО	259,4	202,6	118,4	87,0	81,2	149,7

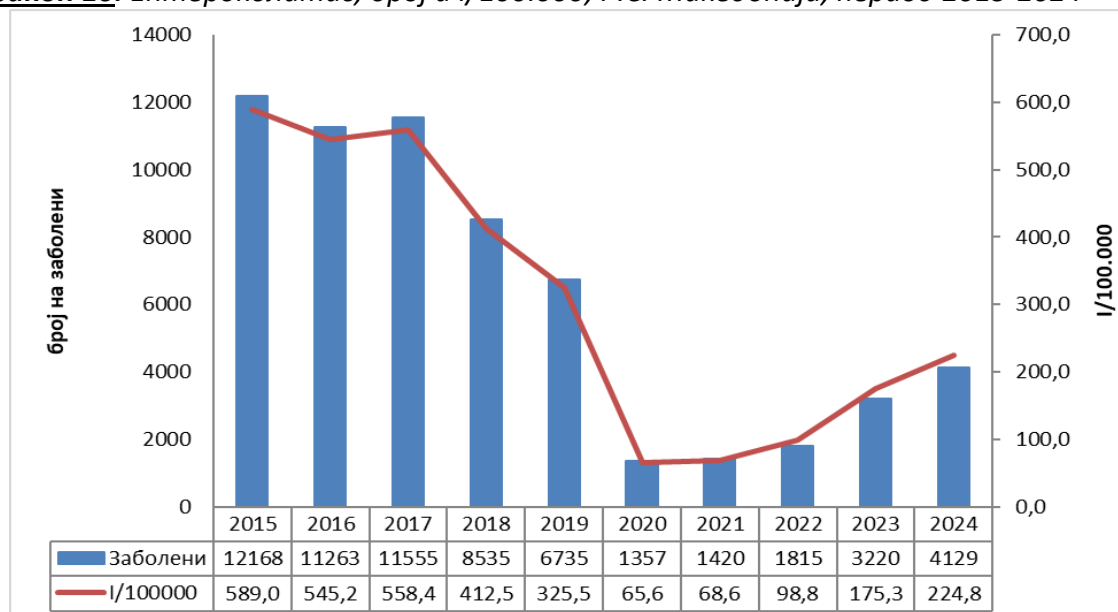
6.1. Ентероколитис

Регистрирани се 4.129 заболени со инциденца од 224,8 на 100.000 жители, зголемување од 28,2% во споредба со 2023 година (n=3.220). (Табела 10)

Во периодот 2015-2024 година, ентероколитите се регистрираат со најнизок број (1.357) и најниска инциденца (65,6/100.000) во 2020, а највисок број (12.168) и инциденца од 589,0/100.000 се регистрирани во 2015 година. (Графикон 10)

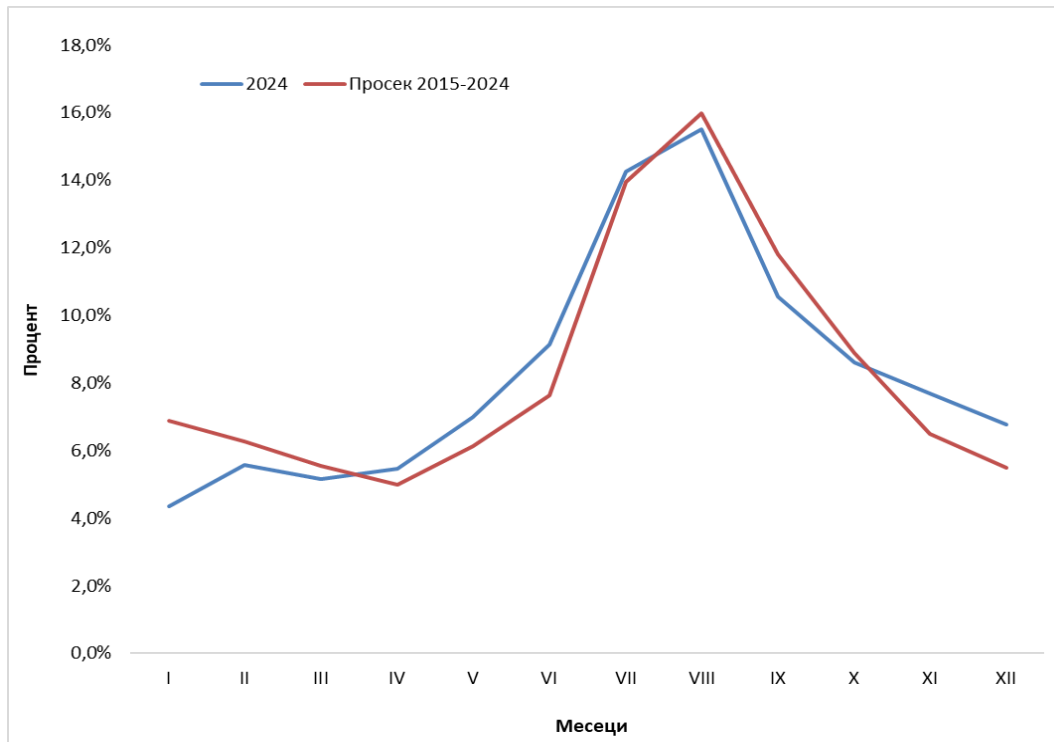
Ентероколитите учествуваат со 86,7% во групата на цревни заразни заболувања, а со 29,0% во вкупно регистрираните акутни заразни заболувања во 2024 година.

Графикон 10. Ентероколитис, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Во 2024 година, ентероколитите го задржуваат сезонскиот карактер на јавување, најголем дел од случаите (n=1.665; 40,3%) се регистрирани во летните месеци (јули-септември). (Графикон 11)

Графикон 11. Дистрибуција на заболени од ентероколити по месеци, како процент од вкупен број на заболени, просек 2015-2024 и 2024 година, Р.С. Македонија

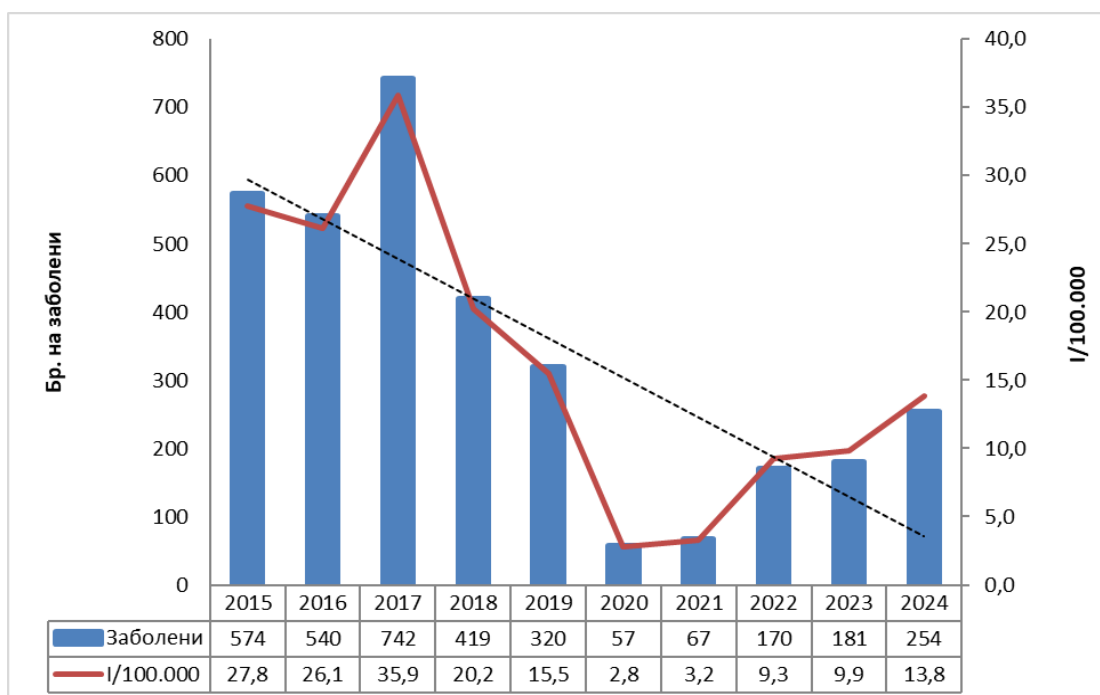

6.2. Бактериски алиментарни инфекции и интоксикации (АТИ)

Пријавени се 254 заболени со инциденца од 13,8 на 100.000 жители, зголемување од 40,3% во споредба со 2023 година (n=181). (Табела 10)

Најниска инциденца во десетгодишниот период 2015-2024 е регистрирана во 2020 (2,8/100.000), а највисока инциденца кај АТИ е забележана во 2017 година (35,9/100.000). Анализирајќи го десетгодишниот период, се регистрира значително изразен негативен тренд на инциденцата на АТИ. (Графикон 12)

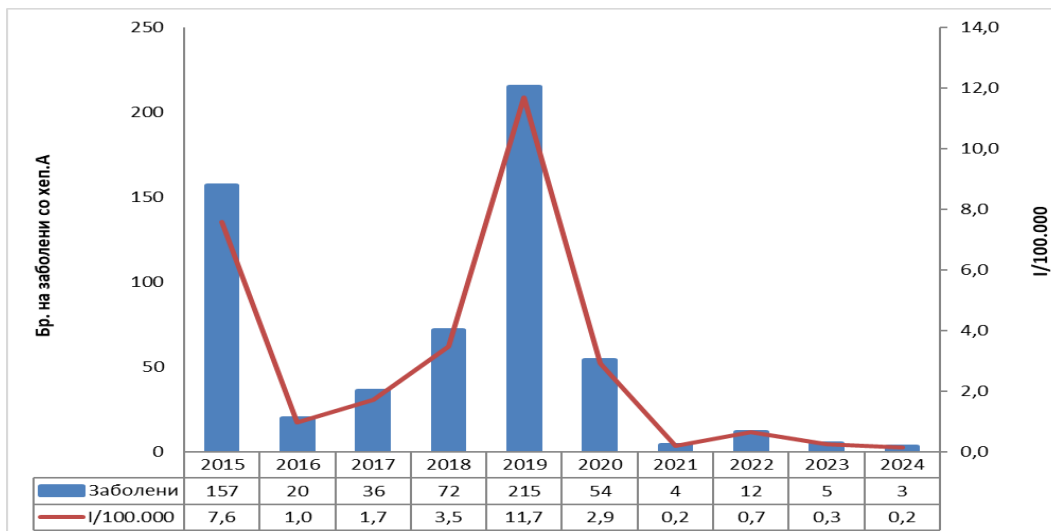
Графикон 12. АТИ, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

6.3. Вирусен хепатит тип А

Вирусниот хепатит тип А во 2024 година е регистриран со 3 заболени и инциденца од 0,2 на 100.000 жители. Се регистрира негативен тренд на бројот на пријавени случаи во периодот од 2015 до 2024 година, со најмал број на заболени и инциденца во 2024 година. (Графикон 13)

Графикон 13. Хепатитис А, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

6.4. Салмонелози

Во текот на 2024 година, пријавени се 359 заболени лица со инциденца од 19,5 на 100.000 жители. (Табела 10 и 11)

Се регистрира зголемување од 22,1% во однос на претходната, 2023 година кога беа регистрирани 294 заболени лица.

Во периодот 2015-2024 година, најголем број на заболени (n=373) и највисока инциденца (18,0/100.000) од салмонелози се регистрирани во 2018 година, а најнизок број на заболени и инциденца во 2020 (n=119, I=5,8/100.000). (Табела 11)

Табела 11. Салмонелози, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	348	254	317	373	228	119	194	167	294	359
I/100.000	16,8	12,3	15,3	18,0	11,0	5,8	9,4	9,1	16,0	19,5

6.5. Шигелоза

Не се пријавени случаи на шигелоза во 2024 година. Во просек во последните десет години се регистрираат по 9 случаи на шигелоза. (Табела 10 и 12)

Регистрираната инциденца во периодот 2015-2024 година се движи од 0,05 во 2022 кога е регистриран еден случај, до 1,2 на 100.000 жители и регистрирани 25 случаи во 2018 година. (Табела 12)

Табела 12. Шигелоза, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	7	16	19	25	9	3	10	1	3	0
I/100.000	0,3	0,8	0,9	1,2	0,4	0,1	0,5	0,05	0,2	0,0

6.6. Инфекции со Escherichia coli

Цревните инфекции предизвикани од E. coli подлежат на задолжително пријавување со законските измени и дополнувања од 2009 година.

Во 2024 година, регистрирани се 8 заболени лица со инциденца од 0,4 на 100.000 жители. Случаите се пријавени од пет ЦЗ/ПЕ – Куманово, Прилеп, Скопје, Струмица и Тетово. (Табела 1 во Прилог)

Најголем број (n=226; I=10,9/100.000) е регистриран во 2015 година, а најмал (n=3; I=0,2/100.000) во 2022 и 2023 година. (Табела 13)

Табела 13. Инфекции со E. coli, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	226	165	173	188	161	89	101	3	3	8
I/100.000	10,9	8,0	8,4	9,1	7,8	4,3	4,9	0,2	0,2	0,4

6.7. Тифуси и паратифуси

Во 2024, како и претходните осум години не е регистриран случај на тифус и паратифус.

Тифусот не е регистриран од 2002 година наваму, а паратифусот од 1996 наваму се регистрира само во 2011 година - со два случаи и 2015 година - со еден случај.

6.8. Цардијаза

Во текот на 2024 година, регистрирани се 3 случаи на цардијаза, кои се пријавени во Скопје (1) и Тетово (2).

Во периодот 2015-2024, се регистрираат поединечни случаи на цардијаза - вкупно 52, од кои најголем број во 2018 година (n=12; I=0,6/100.000). Ова заболување не подлежеше на задолжително пријавување до измените на законската регулатива во август 2009 година.

6.9. Листерииоза

Во 2024 година, не е регистриран случај на листериоза. Во периодот од 2015 до 2024 година, регистрирани се поединечни случаи на листериоза, вкупно 13.

6.10. Кампилобактериоза

Во 2024 година, регистрирани се 6 случаи на кампилобактериоза на територијата на ЦЗ Скопје (5) и ЦЗ Штип (1). Во периодот од 2015 до 2024 година, регистрирани се поединечни случаи од ова заболување - вкупно 63, од кои најголем број во 2018 (n=19; I=0,9/100.000).

6.11. Јерсиниоза

Во 2024 година, за прв пат е регистриран случај на јерсиниоза во РСМ. Се работи за едногодишно машко дете од Тетово, пријавено од КБ Тетово, лабораториски докажано. Ова заболување не подлежеше на задолжително пријавување до измените на законската регулатива во август 2009 година.

6.12. Криптоспоридиоза

Во 2024 година, за прв пат е регистриран случај на криптоспоридиоза во РСМ. Се работи за едногодишно машко дете од Тетово, лабораториски докажано. Ова заболување не подлежеше на задолжително пријавување до измените на законската регулатива во август 2009 година.

7. ЗООНОЗИ И ВЕКТОР-ПРЕНОСЛИВИ ЗАБОЛУВАЊА

Во 2024 година, во оваа група се регистрирани 43 заболени лица и инциденца од 2,3/100.000. Во изминатите 10 години инциденцата на зоонози се движи од 0,9/100.000 во 2021 година до 5,1/100.000 жители во 2017 година. (Табела 14)

Табела 14. Зоонози и вектор-преносливи заболувања, /100.000 жители, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Бр. на заболени	91	71	106	71	52	38	19	38	29	43
/100.000	4,4	3,4	5,1	3,4	2,5	1,8	0,9	2,1	1,6	2,3

Оваа година во групата на зоонози и впз, најголем број на заболени (n=16) и највисока инциденца од 0,9 на 100.000 жители се регистрира кај ехинококозата. (Табела 15)

Табела 15. Инциденца на 100.000 жители во групата зоонози и вектор-преносливи заболувања, Р.С. Македонија, период 2020-2024

Година/заболување	2024	2023	2022	2021	2020	Просек 2020 - 2024
Ехинококоза	0,9	0,4	0,9	0,4	0,9	0,7
Туларемија	0,5	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Бруцелоза	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2
Лајшманиоза	0,2	0,05	0,5	0,1	0,3	0,2
Лајмска треска	0,1	0,2	0,3	0,0	0,2	0,1
ККХТ	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1
Токсоплазмоза	0,1	0,05	0,0	0,0	0,0	0,0
Други хеморагични трески	0,05	0,05	0,0	0,0	0,0	0,0
Хеморагична треска со бубрежен синдром	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1
Маларија	0,0	0,1	0,05	0,0	0,2	0,1
Лептоспироза	0,0	0,0	0,0	0,05	0,0	0,01
Трихинелоза	0,0	0,05	0,0	0,0	0,05	0,02
Кју треска	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Антракс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Тетанус	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Беснило	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Жолта треска	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дамчест тифус	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Прионски болести	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Чума	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

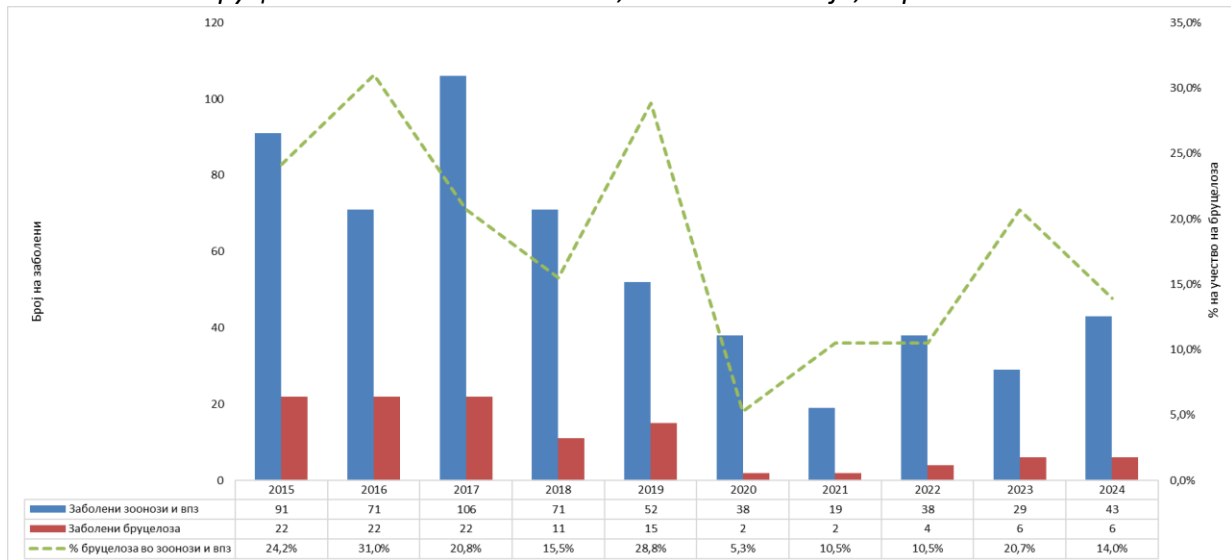
Бројот на регистрирани случаи на бруцелоза има континуиран негативен тренд, сепак, поради малиот број на заболени лица од оваа група на заболувања, процентуалното учество на бруцелозата во 2024 година изнесува 14,0%. Во десетгодишниот период 2015-2024, највисоко учество од 31,0% се регистрира во 2016 година, а најниско во 2020 година (5,3%). (Графикон 14)

Во петгодишниот период, најниска просечна инциденца од 0,01/100.000 се регистрира кај лептоспироза. (Табела 15)

Од групата на зоонози и вектор-преносливи заболувања, во текот на 2024 година, не се пријавени епидемии.

Од групата на зоонози и вектор-преносливи заболувања, во текот на 2024 година, не е пријавен смртен случај.

Графикон 14. Број на заболени од зоонози и впз, бруцелоза и процентно учество на бруцелозата во зоонози и впз, Р.С. Македонија, период 2015-2024

7.1. Бруцелоза

Во 2024 година, регистрирани се 6 случаи на бруцелоза. Во периодот 2015-2024 година, најголем број на заболени и највисока инциденца ($n=22$, $I=1,1/100.000$) се регистрирани во 2015, 2016 и 2017 година, а најнизок во 2020 и 2021 ($n=2$; $I=0,1/100.000$).

Состојбата со заболувањето е детално прикажано во посебен Извештај, согласно Програмата за испитување на појавата, спречување и сузбивање на бруцелозата кај населението во Република Северна Македонија во 2024 година.

7.2. Ехинококоза

Во 2024 година, пријавени се 16 случаи со инциденца од 0,9 на 100.000, а во споредба со 2023 беа пријавени 8 заболени случаи, се забележува двојно зголемување.

Во периодот 2015-2024, најголем број на заболени и највисока инциденца ($n=37$; $I=1,8/100.000$) се регистрирани во 2018, а најмал во 2021 и 2023 ($n=8$; $I=0,4/100.000$). (Табела 16)

Табела 16. Ехинококоза, број и $I/100.000$, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	18	26	30	37	21	19	8	17	8	16
$I/100.000$	0,9	1,3	1,4	1,8	1,0	0,9	0,4	0,9	0,4	0,9

7.3. Лајшманиоза

Регистрирани се 4 заболени лица, со инциденца од 0,2 на 100.000 жители, што е зголемување во однос на 2023 година кога беше пријавен еден случај. (Табела 17) Најголем број во периодот 2015-2024 е регистриран во 2018 ($n=12$; $I=0,6/100.000$).

Табела 17. Лајшманиоза, број и $I/100.000$, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	4	5	9	12	3	6	2	9	1	4
$I/100.000$	0,2	0,2	0,4	0,6	0,1	0,3	0,1	0,5	0,05	0,2

7.4. Кју-треска

Во 2024 година не е пријавен случај на Кју-треска, како и претходните пет години.

Во периодот 2015-2024 година, заболувањето се пријавува со поединечни случаи (вкупно 10 заболени лица), при што најголем број (n=4) е регистриран во 2016 година, со инциденца од 0,2/100.000, а најмал во 2018 кога е регистриран само 1 случај на заболување. (Табела 18)

Табела 18. Кју треска, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	2	4	3	1	0	0	0	0	0	0
I/100.000	0,1	0,2	0,1	0,05	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

7.5. Антракс

Во 2024 година не е пријавен случај на антракс, исто како и претходните десет години.

Антраксот во Р.С. Македонија се регистрира со поединечни случаи.

7.6. Тетанус

Нема пријавен случај на тетанус во 2024 година. Во периодот 2015-2024 година, регистрирани се вкупно 2 случаи, по еден случај во 2015 и 2016 година. (Табела 19)

Во Р.С. Македонија, последниот случај на неонатален тетанус е регистриран во 1993 година.

Табела 19. Тетанус, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Заб./Умр.	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
I/100.000	0,05	0,05	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

7.7. Лајм борелиоза (лајмска болест)

Во 2024 година, пријавени се 2 случаи на лајм борелиоза (I=0,1/100.000). Во изминатиот десетгодишен период 2015-2024 година, најголем број на заболени е регистриран во 2022 година (n=5; I=0,3/100.000), а вкупниот број на пријавени случаи е 27. (Табела 20)

Табела 20. Лајм борелиоза, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	1	2	2	4	4	4	0	5	3	2
I/100.000	0,05	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,0	0,3	0,2	0,1

7.8. Туларемија

Во 2024 година, пријавени се 9 случаи на туларемија, од кои 8 случаи се регистрирани во Скопје и еден во Битола. Осумте регистрирани случаи во Скопје, во ноември и декември 2024 година, се епидемиолошки обработени и не постои поврзаност, а изворот на заболувањето не е пронајден.

Во периодот 2015-2024 година, најголем број на заболени е регистриран во 2015 година, кога беше регистрирана епидемија на ова заболување со најголем број на случаи регистриран во епидемија на туларемија досега ($n=37$; $I=1,8/100.000$). Вкупниот број на регистрирани случаи на заболување во 10-годишниот период изнесува 67. (Табела 21)

Во периодот од 1990 година досега, случаи на туларемија се јавуваат во нееднакви временски интервали - најчесто во епидемиска форма, иако во последните години се регистрирани и спорадични случаи.

Табела 21. Туларемија, број и $I/100.000$, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	37	1	13	0	2	2	3	0	0	9
$I/100.000$	1,8	0,0	0,6	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,5

7.9. Маларија

Во 2024 година не се регистрирани случаи на маларија.

За периодот од 2015-2024 година, пријавени се вкупно 26 случаи на маларија, сите импортирани. Најголем број на заболени е пријавен во 2016 и 2017 година – по 6 случаи ($I=0,3/100.000$). (Табела 22)

Во овој десетгодишен период, регистрирани се вкупно 3 смртни случаи, по еден во 2016, 2017 и 2020 година. (Табела 22)

Табела 22. Број на пријавени случаи на маларија - заболени/умрени и $I/100.000$, Р.С. Македонија, период 2015-2024*

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Заболени/ умрени*	4	6/1	6/1	1	2	4/1	0	1	2	0
$I/100.000$	0,2	0,3	0,3	0,05	0,1	0,2	0,0	0,05	0,1	0,0

* сите регистрирани заболени во Р.С. Македонија се импортирани случаи

7.10. Токсоплазмоза

Во 2024 година, регистрирани се два случаи на токсоплазмоза. Во десетгодишниот период 2015-2024 година, се регистрираат 10 поединечни случаи, најмногу во 2016 година ($n=3$).

7.11. Хеморагични трески

Во текот на 2024 година, не е регистриран случај на **хеморагична треска со бубрежен синдром**. За споредба, во 2018, 2019, 2021 и 2023 година, пријавени беа по 3 случаи, а во 2017 година е регистриран најголемиот број во десет-годишниот период 2015-2024 година - 16 случаи на хеморагична треска со бубрежен синдром ($I=0,8/100.000$). Регистрирани се две починати лица во 2017 година и едно починато лице во 2023 година.

Во текот на 2024 година, пријавени се 3 лабораториски потврдени случаи на **Конго-кримска хеморагична треска** на возраст од 29-68 години, од Крива Паланка, Скопје и Делчево. Трите случаи се епидемиолошки обработени. Во десетгодишниот период 2015-2024 година, се регистрираат 6 поединечни случаи, во 2023 и 2024 година. Регистриран е еден смртен случај во 2023 година.

Во рамките на оваа група заболувања (други вирусни хеморагични трески), пријавен е и еден импортиран случај на **Денга**. ЦЈЗ Скопје спроведе епидемиолошко анкетање. Можниот начин на пренос е поврзан со престој на Египет.

7.12. Останати зоонози и вектор-преносливи заболувања

Од останатите заболувања кои припаѓаат на оваа група (лептоспирози, трихинелози, жолта треска, дамчест тифус, беснило, прионски болести, чума), во 2024 година, не е пријавен случај.

Во периодот 2015-2024 година, регистрирани се вкупно 9 случаи на лептоспироза. Најголем број на случаи се пријавени 2017 година ($n=4$; $I=0,2/100.000$). Во истиот период, пријавени се и два случаи на трихинелоза (2020 и 2023 година).

8. СЕКСУАЛНО И КРВНО ПРЕНОСЛИВИ ИНФЕКЦИИ

Во оваа група на заболувања претставени се ново регистрираните случаи во 2024 година на следниве болести: гонореја, сифилис, хламидијаза, хепатитис Б, хепатитис Ц, како и регистрираните лица кои живеат со ХИВ/СИДА.

Вкупниот број на заболени, заедно со случаите на ХИВ/СИДА изнесува 213 случаи и инциденца од 11,6 на 100.000 жители⁵. Се регистрира зголемување од 1,9% во однос на претходната година (n=209; I=11,4/100.000).

Во десетгодишниот период, највисока просечна инциденца (I=4,1/100.000) се регистрира кај инфекции со хламидија, а најниска просечна инциденца од 0,2/100.000 се регистрира кај гонореја.

Од оваа група, во текот на 2024 година, не се пријавени епидемии.

Од оваа група, во текот на 2024 година, не се пријавени смртни случаи (без случаите на ХИВ/СИДА).

8.1. Гонореја

Во текот на 2024 година, пријавени се 8 случаи на гонореја во Р. Северна Македонија. Во периодот 2015-2024 година, случаите на гонореја се пријавуваат спорадично, најголем број заболени (n=8) и инциденца од 0,4 на 100.000 е регистриран во 2020, 2023 и 2024 година. (Табела 23)

Табела 23. Гонореја, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	5	5	4	0	2	8	0	0	8	8
I/100.000	0,2	0,2	0,2	0,0	0,1	0,4	0,0	0,0	0,4	0,4

8.2. Сифилис

Во 2024 година, пријавени се 54 случаи на сифилис (I=2,9/100.000), намалување од 10,0% во споредба со минатата година (n=60; I=3,3/100.000).

Во периодот 2015-2024 година, до 2021 година се регистрираат поединечни случаи (вкупно 29), а најголем број на заболени лица се пријавени во 2023 година. (Табела 24)

Зголемениот број на пријавени случаи со сифилис во периодот 2022-2024 година делумно се должи на подобреното пријавување во инфективните/ одделенијата за дерматовенерологија.

Табела 24. Сифилис, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	1	4	4	8	6	1	5	22	60	54
I/100.000	0,05	0,19	0,19	0,39	0,29	0,05	0,24	1,2	3,3	2,9

⁵ бројот на заболени во оваа група, без регистрираните случаи на ХИВ/СИДА изнесува 159 (I=8,7/100.000)

8.3. Инфекции со хламидија

Во тек на оваа година инфекциите предизвикани од хламидија учествуваат со 11,3% во болестите регистрирани во групата на СКПИ и се регистрирани со најмал број во последните 10 години.

Пријавени се 24 случаи на инфекции со хламидија со инциденца од 1,3 на 100.000 жители, со намалување од 7,7% во споредба со 2023 година, кога беа регистрирани 26 случаи. (Табела 25)

Во периодот 2015-2024 година, пријавени се вкупно 837 заболени, а најголем број хламидијазите се бележат во 2015 година - 264 регистрирани случаи, со инциденца од 12,8/100.000 жители.

Табела 25. Инфекции со хламидија, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	264	124	137	95	53	49	34	31	26	24
I/100.000	12,8	6,0	6,6	4,6	2,6	2,4	1,6	1,7	1,4	1,3

8.4. ХИВ/СИДА

Во 2024 година, регистрирани се 54 нови случаи на лица кои живеат со ХИВ/СИДА (I=2,9/100.000).

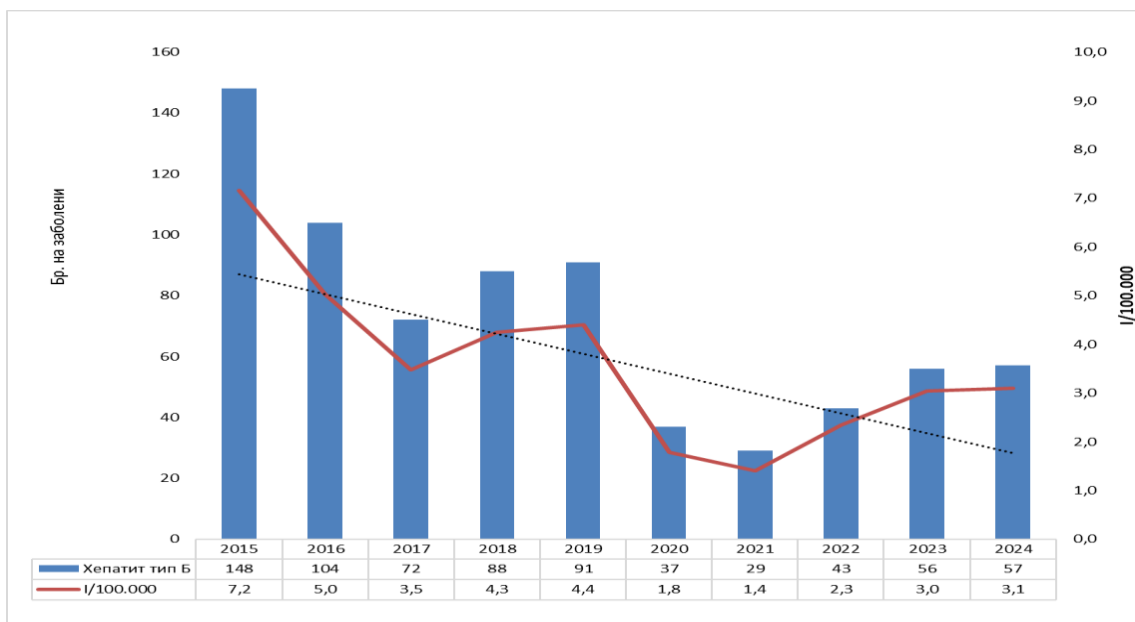
Детален преглед на состојбата со ХИВ/СИДА за 2024 година и споредба со изминатиот период е даден во посебен Годишен извештај за ХИВ/СИДА во Р.С. Македонија во 2024.

8.5. Вирусен хепатит тип Б

Во тек на 2024 година, инфекциите предизвикани од вирусот на хепатит Б се на прво место по број на регистрирани заболувања во групата на СКПИ и учествуваат со 26,8% во болестите застапени во оваа група. Вирусниот хепатит Б во 2024 година е регистриран со 57 заболени лица (I=3,1/100.000).

Во периодот 2015-2024 година, инциденцата се движи од 1,4 во 2021 година до 7,2 на 100.000 жители во 2015 година и бележи тренд на значително опаѓање (Графикон 15).

Графикон 15. Хепатитис Б, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

8.6. Вирусен хепатит тип Ц

Вирусниот хепатитис Ц е регистриран со 16 случаи ($I=0,9/100.000$), во 2024 година. Се регистрира зголемување од 77,8% во однос на 2023 година ($n=9$).

Во периодот 2015-2024 година, инциденцата се движи од 0,1 во 2021 до 2,9 во 2015 година или просечно 1,4/100.000. (Табела 26)

Табела 26. Хепатитис Ц, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заб/ умрени	60	45/1	29	35	50	10	3	22	9	16
I/100.000	2,9	2,2	1,4	1,7	2,4	0,5	0,1	1,2	0,5	0,9

9. ОСТАНАТИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА

Во оваа група на заразни заболувања прикажани се: вирусни (серозни) менингити, вирусни енцефалити, бактериските менингити, скабиес (шуга) и неодредените вирусни хепатити, со вкупно 546 заболени и инциденца од 29,7 на 100.000 жители. Се регистрира зголемување од 42,2% во однос на 2023 година (n=384).

Со највисока инциденца (I=26,8/100.000) во оваа група, како и во претходните пет години се регистрира скабиесот со 493 регистрирани случаи. (Табела 27)

Од оваа група, во текот на 2024 година, не се пријавени епидемии.

Од оваа група, во текот на 2024 година, пријавени се 2 смртни случаи – по едно лице со бактериски менингитис и вирусен енцефалит.

Инциденцата на останатите заболувања кои припаѓаат во оваа група е значително помала и е претставена во Табела 27.

Табела 27. Останати заразни заболувања, I на 100.000 жители, Р.С. Македонија, период 2020-2024

Година/заболување	2024	2023	2022	2021	2020	Просек 2020 - 2024
Скабиес	26,8	18,3	10,3	7,3	9,2	14,4
Бактериски менингитиси	1,1	1,1	0,7	0,3	0,6	0,8
Вирусни менингитиси	0,9	1,1	0,3	0,2	0,1	0,5
Вирусен енцефалитис*	0,8	0,5	0,5	1,2	1,2	0,8
Неодреден вирусен хепатитис	0,1	0,1	0,3	0,2	0,7	0,3

*3 случаи на вирусен енцефалитис предизвикан од вирусот на Западно-нилска треска

9.1. Скабиес

Скабиесот во 2024 година се регистрира со 493 случаи и инциденца од 26,8/100.000 жители. Се регистрира зголемување од 46,3% на бројот на пријавени случаи во споредба со 2023 година. (Табела 27 и 28)

Во периодот 2015-2024 година, најголем број заболени и највисока инциденца од (n=527, I=25,5/100.000), регистрирани се во 2015 година, а најмал број и инциденца во 2021 година (n=151, I=7,3/100.000). (Табела 28)

Табела 28. Скабиес, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	527	420	386	336	333	190	151	190	337	493
I/100.000	25,5	20,3	18,7	16,2	16,1	9,2	7,3	10,3	18,3	26,8

9.2. Вирусен енцефалитис

Во 2024 година се пријавени 15 заболени од вирусен енцефалитис (од кои пет се регистрирани случаи со западно нилска треска - WNV), со инциденца од 0,8 на 100.000 жители. Се регистрира зголемување од 50,0% на бројот на пријавени случаи во споредба со 2023 година.

Во периодот 2015-2024 година, најголем број на заболени (n=27) се пријавени во 2015 и 2016 година, а смртни случаи се регистрирани во 2015, 2016, 2018, 2019 и 2024 година. Највисок леталитет од 10,5% е забележан во 2018 година. (Табела 29)

Табела 29. Вирусни енцефалити, број на заболени/умрени и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Заболени/ Умрени	27/2	27/2	17	19/2	24/2	8	3	9	10	15/1
I/100.000	1,3	1,3	0,8	0,9	1,2	0,4	0,1	0,5	0,5	0,8

9.2.1. Западно-нилска треска

Западно-нилската треска не подлежи на пријавување како болест согласно закон. Во рамките на вирусен енцефалит се прикажани само случаите на западно-нилска треска со клиничка манифестација на невроинвазивна форма на болеста. Причинителот на заболувањето подлежи на законско пријавување од страна на лабораториите.

Западно-нилската треска за прв пат во Р.С. Македонија е регистрирана во 2011 година. Во периодот од 2011 година до крајот на 2024 година, регистрирани се вкупно 52 лабораториски потврдени случаи. За истиот период, регистрирани се пет смртни случаи асоцирани со оваа болест. Се регистрираат поединечни случаи на годишно ниво, најголем број во 2012 и 2019 – по 7. Од регистрираните случаи, 27 (51,9%) се машки, а 25 (48,1%) се женски. Во однос на возрастната дистрибуција, најголем дел се деца на возраст од 0-4 години – 15 (28,8%) и лица на возраст над 60 години – 12 (23,1%). Во однос на географската дистрибуција, најголем дел од заболените се регистрирани во Скопје – 28 (53,8%), а случаи се регистрирани во 12 други градови низ Македонија. Од вкупниот број на регистрирани случаи, кај 36 (69,2%) е регистрирана невроинвазивна инфекција, а вкупно 50 (96,2%) биле хоспитализирани. Почетокот на симптомите кај најголем дел од заболените – 43 (82,7%) е регистриран во периодот јули-октомври, со најголем број регистрирани во септември (17). Седум случаи (20,6%) се импортирани.

Во текот на 2024 година, регистрирани се вкупно 5 лабораториски потврдени случаи на западно-нилска треска во Р.С. Македонија со инциденца од 0,3/100.000 жители. Три од петте регистрирани заболени лица се автохтони случаи, односно заболувањето го стекнале по каснување од комарец во Р.С. Македонија, додека два случаи се импортирани. Сите биле хоспитализирани и со соодветен третман. Регистриран е еден смртен исход кај машко лице на возраст над 60 години од Кочани. (Табела 30)

Табела 30. Западно-нилска треска, број на заболени/умрени и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Заболени/ Умрени	2	3	0	6	7/1	0	3	3	3	5/1
I/100.000	0,1	0,1	0,0	0,3	0,3	0,0	0,1	0,2	0,2	0,3

9.3. Вирусен менингитис

Регистрирани се 16 заболени и инциденца од 0,9/100.000 во 2024 година. Се регистрира намалување од 20,0% на бројот на пријавени случаи во споредба со 2023 година.

Највисок број на случаи (n=37) и инциденца (1,8/100.000), во периодот 2015-2024, се регистрира во 2015 година, а најнизок во 2020 и 2021 година – по 3 случаи и инциденца од 0,1/100.000. (Табела 31)

Табела 31. Вирусен менингитис, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	37	22	34	20	18	3	3	6/1	20	16
I/100.000	1,8	1,1	1,6	1,0	0,9	0,1	0,1	0,3	1,1	0,9

9.4. Бактериски менингитис

Регистрирани се 20 заболени (I=1,1/100.000), идентично како во 2023 година. Регистриран е еден смртен исход кај женско лице на возраст над 60 години од Тетово.

Највисок број на заболени и инциденца (n=64, I=3,1/100.000) во периодот 2015-2024 година е регистриран во 2015 година, а најнизок број (n=6) и инциденца (0,3/100.000) е регистриран во 2021. (Табела 32)

Освен во 2017, 2020-2022 година, во сите останати години од десетгодишниот период се регистрирани смртни случаи. (Табела 32)

Табела 32. Бактериски менингитис, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Заболени/ умрени	64/2	46/1	41	26/2	33/3	13	6	12	20/4	20/1
I/100.000	3,1	2,2	2,0	1,3	1,6	0,6	0,3	0,7	1/1	1,1

9.5. Неопределен вирусен хепатит

Неопределениот вирусен хепатит во 2024 година е регистриран со 2 случаи и инциденца од 0,1 на 100.000 жители.

Највисок број на заболени и инциденца (n=71; I=3,4/100.000) во периодот 2015-2024 година е регистриран во 2019 година, а најнизок во 2023 и 2024 година. (Табела 33)

Табела 33. Неопределен вирусен хепатит, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Број на заболени	46	47	41	40	71	15	5	6	2	2
I/100.000	2,2	2,3	2,0	1,9	3,4	0,7	0,2	0,3	0,1	0,1

10. ЗАБОЛУВАЊА/СОСТОЈБИ КОИ НЕ СЕ ПРИКАЖАНИ ВО ВКУПНИОТ БРОЈ НА ПРИЈАВЕНИ АКУТНИ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА ВО ИЗВЕШТАЈОТ⁶

10.1. ГРИП / ИЛИ (заболувања слични на грип)

Грипот/ИЛИ (заболувањата слични на грип), што не се вброени во вкупниот број на заболени во календарската 2024 година, се регистрирани со вкупно 14.903 случаи и инциденца од 811,4/100.000 жители. (Графикон 16)

Пријавени се 12 смртни случаи асоцирани со грип.

Годишната инциденца на грип/ИЛИ е повисока за 36,4% споредено со претходната година.

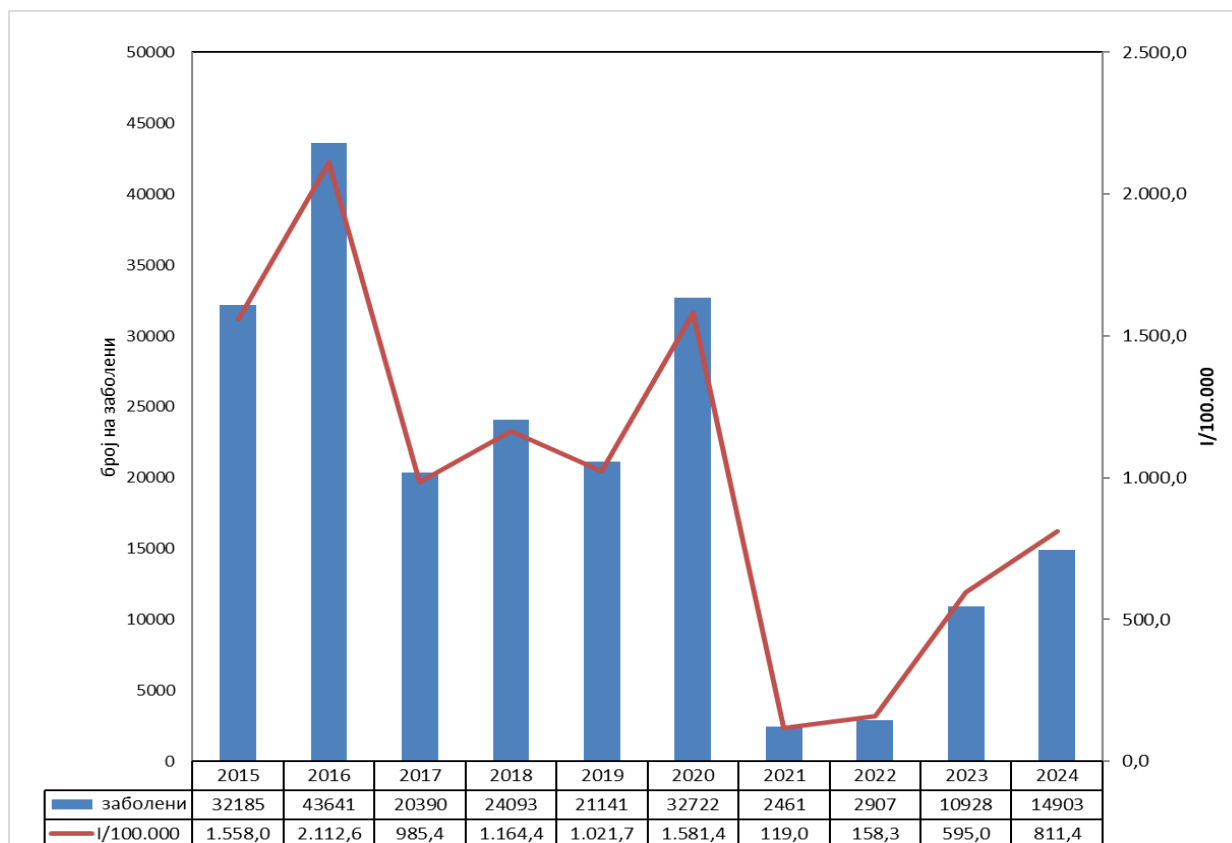
Од заболениите од грип/ИЛИ во 2024 година, 93,1% се регистрирани во првите 20 недели од 2024 година - случаи кои припаѓаат на сезоната 2023/2024 година.

Врвот на регистрирани случаи е во 6-та недела (n=1.875), а најголем број на заболени се пријавени во месец февруари (n=6.373). (Табела 3 во Прилог)

Во периодот 2015-2024 година, грипот/ИЛИ (заболувања слични на грип) со најмал број заболени (n=2.461) и најниска инциденца (119,0/100.000) на годишно ниво е регистриран во 2021 година. (Графикон 16)

Најголемиот број заболени на годишно ниво (n=43.641) и највисока инциденца (2.112,6/100.000) во овој период, регистрирани се во 2016 година. (Графикон 12)

Графикон 16. Грип/ИЛИ, број и I/100.000, Р.С. Македонија, период 2015-2024

⁶ Овие заболувања/состојби (грип и АФП), исто така подлежат на задолжително пријавување согласно важечката законска и регулатива и дадени се како бројчен приказ посебно, во склоп на Табела 1, 2 и 3, во Прилог на извештајот

Според возрасната дистрибуција, 60,7% (n=9.045) од заболените се на возраст од 15-64 години, што е за очекување поради бројноста на возрасната група, додека најголема специфична инциденца на 100.000 жители е регистрирана кај предшколските деца на возраст од 0-4 години (1.617,3/100.000). (Табела 34)

Табела 34. Дистрибуција по возраст и специфична инциденца на заболени од грип/ИЛИ во Р.С. Македонија, 2024 година

Возрасна група	0-4 години	5-14 години	15-64 години	65+ години
Број на заболени/ умрени	1.561	2.840	9.045/7	1.457/5
I/100.000	1.617,3	1.322,0	747,5	462,1

10.2. КОВИД-19

Во 2024 година, пријавени се вкупно 1.750 случаи на КОВИД-19 (I=95,3/100.000), што претставува намалување од 60,9% во однос на 2023 година, кога беа регистрирани вкупно 4.475 случаи на КОВИД-19 (I=243,6/100.000).

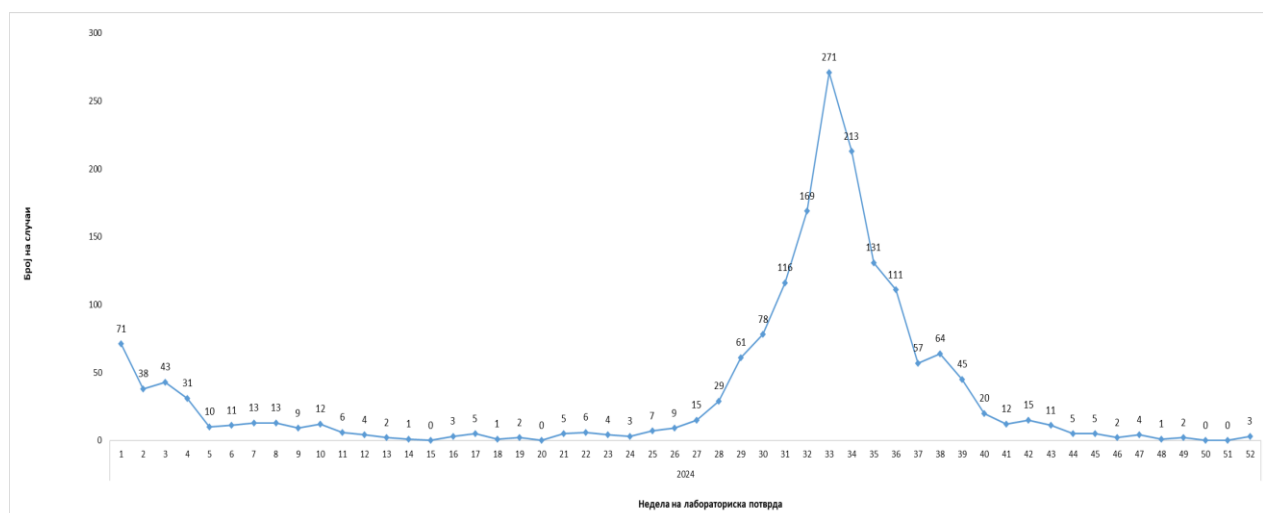
Според место на постојано живеење, случаи на КОВИД-19 се регистрирани во 30 ЦЗ/ПЕ низ државата. Најголем дел од нив се регистрирани во Скопје (n=967), Охрид (n=185), Тетово (n=140), Кавадарци (n=133) и Битола (n=112). Највисока кумулативна инциденца на 100.000 жители во 2024 година се регистрира во Кавадарци со 336,5/100.000 жители, Охрид (335,5/100.000), Скопје (159,3/100.000) и Битола (120,3/100.000).

Во однос на дистрибуцијата по пол, во 2024 година се регистрирани 728 (41,6%) случаи на КОВИД-19 од машки пол и 1.022 (58,4%) припаднички на женскиот пол. Специфичниот морбидитет кај мажите изнесува 79,9/100.000, а кај жените 110,4/100.000.

Возраста на заболените се движи од 0 до 93 години (просек – 47,3). Најголем број на заболени се на возраст над 60 години – 688 (39,3%) и со највисок специфичен морбидитет од 179,5/100.000. Најнизок специфичен морбидитет од 28,2 на 100.000 жители се регистрира кај деца на возраст од 10-19 години, каде се пријавени 59 случаи.

Во текот на 2024 година е регистриран еден бран на зголемување на бројот на пријавени случаи од КОВИД-19, со пик на заболувањето во 33-та недела (n=271 случај).

Графикон 17. Дистрибуција на заболените од КОВИД-19 во Р.С. Македонија според недела на лабораториска дијагностика, Р.С. Македонија, 2024

Регистрирани се 25 смртни случаи во 2024 година (Mт=1,4/100.000). Стапката на смртност односно леталитетот изнесува Lt = 1,4%.

10.3. Акутна флакцидна парализа (АФП)

Во текот на 2024 година, до Институтот за јавно здравје, пријавен е еден случај на акутна флакцидна парализа, кај дете од Тетово.

Од случајот, како и од идентификуваните контакти земен е материјал за лабораториско испитување и испратен е до референтната вирусолошка лабораторија на СЗО во Софија, Бугарија.

За сите испратени материјали, од референтната лабораторија повратно се добиени негативни резултати како за присуство на див полио вирус, така и за други ентеровируси.

Случајот е отфрлен како случај на полиомиелитис.

Состојбата со заболувањето е детално прикажано во посебен Извештај за спроведените мерки и активности за одржување на резултатите постигнати со ерадикација на детска парализа, согласно *Националната програма за јавно здравје во Република Северна Македонија во 2024 година*.

Констатации и предлог мерки

Согласно изнесените податоци во извештајот за движењето на акутните заразни заболувања во Северна Македонија во 2024 година, може да се констатира дека бројот на регистрирани заболувања е поголем за 9,9% во споредба со претходната година.

Морталитетот од акутни заразни заболувања со мали варијации е константен во десетгодишниот период.

Предлог мерки за превенција и контрола на заразни заболувања:

1. Појавата на нови и стари микроорганизми со нивната зголемена отпорност кон антимикробни средства, се феномени кои укажуваат дека заразните заболувања и понатаму претставуваат закана за здравјето на населението и голем јавно-здравствен и социјален проблем.

Здравствениот сектор мора да спроведува програми базирани на докази, насочени кон намалување на ризично однесување, навремено препознавање, регистрирање и третман на заболени лица, како и навремено преземање ефикасни мерки за спречување на појава и ширење на заразни заболувањата, нивно ставање под контрола, и промовирање на здравјето и благосостојбата. Стабилен здравствен систем за следење и одговор кон заразни болести е неопходен за навремено детектирање како предуслов за превенција и брз одговор.

Одделот за епидемиологија на заразни болести при ИЈЗ препорачува забрзување на постапката за измени на Законот за заштита на населението од заразни болести. Со овие измени ќе се стави во функција електронскиот систем за надзор над заразните болести со вклучена класификација на болестите согласно дефиниција на случај, ќе се хармонизира листата на заразни болести под надзор со листата на ЕУ, ќе се стави во функција електронскиот АЛЕРТ 2 систем, како и ќе се прилагоди листата на патогени под надзор со листата на ЕУ. Потребно е адаптирање на Правилникот за пријавување, согласно усвоените законските измени.

2. Бруцелозата во Р. Северна Македонија, како и во голем број други земји во Европа и во светот, по воведувањето на вакцинацијата кај овците и козите, повеќе не претставува значаен јавно-здравствен проблем.

Вектор-преносливите заболувања најчесто се преклопуваат со зоонозите (одредени болести се вбројуваат и во едната и во другата група), стануваат се поактуелни и ја менуваат сликата на оптоварувањето со заразни болести.

Климатските промени во голема мера влијаат на дистрибуцијата и активноста на векторите. Многу од овие болести се веќе присутни во Р.С. Македонија (лајмската болест, западно-нилска треска, некои хеморагични трески, туларемија и др.), а други како што се маларија, денга, чикунгуња и многу други потенцијално може да се внесат во државата. Некои од нив се регистрираат во ендемска форма, но не ретко се појавуваат и во епидемиска форма.

Потребно е изготвување на програма за зоонози и вектор-преносливи заболувања со мултисекторскиот пристап “Едно здравје” со вклучување на сите релевантни чинители за превенција и контрола на овие заболувања.

3. Р.С. Македонија е земја со ниско ниво ХИВ епидемија сконцентрирана кај клучните популации изложени на најголем ризик. Другите СПИ се пријавуваат како поединечни случаи со исклучок на подобреното пријавување на сифилис во последните години.

Потребно е да се превземат активности за подобрување на надзорот, но и за едукација на населението за мерките за превенција од овие заболувања.

4. Инфекциите со инфлуенца, заболувањата слични на инфлуенца и другите респираторни заразни заболувања предизвикуваат значаен морбидитет и морталитет секоја година. Тие претставуваат сериозен јавно-здравствен проблем кој може да предизвика тешко заболување и смрт, најчесто кај високо-ризични популациони групи. Во Р.С. Македонија, пријавените случаи (грип и КОВИД-19) одговараат приближно на вкупниот број на регистрирани случаи од сите останатите заразни заболувања.
Потребно е да се подготви и усвои национална програма за грип/ИЛИ и други респираторни заболувања со засилени активности за промоција на вакцинацијата против грип и КОВИД-19, посебно кај ризичните групи на население, поткрепено со набавка на зголемен број на вакцини против сезонски грип од страна на Министерството за здравство со цел поголема покриеност на населението.
5. Порастот на бројот на невакцинирани деца (пад на опфат со задолжителна имунизација), антивакциналните кампањи, но и колебливоста на родителите во однос на имунизацијата доведуваат до повторна појава на вакцино-превентабилни заболувања во Р.С. Македонија, што може да се забележи од последните пријавени епидемии на голема кашлица во 2024 година.
Потребно е да се изработи Национална стратегија за имунизација како сеопфатен план кој ќе обезбеди рамка за политики, цели и оперативни планови за имунизација со цел да постигне висок вакцинален опфат за да се спречат болестите што може да се превенираат со вакцини.
6. На заразните болести кои се пренесуваат преку храна и вода отпаѓаат повеќе од половина од регистрираните случаи на заразни болести, што како последица - покрај здравствените проблеми има и големи социјални и економски последици.
Со цел да се намали оптоварувањето од овие заболувања, ***потребно е да се развие систем за навремено откривање на ризик фактори, брза реакција и ставање под контрола на заболувањата кои се пренесуваат преку храна и вода, со модернизирање на пристапот во истражувањето на епидемиите.***
7. Со цел одговор кон кластери и епидемии на заразни болести, потребно е воспоставување на систем за брза реакција во случај на епидемии и кризни состојби.
За таа цел, формируваниот национален, но и регионалните Епидемиолошки оперативни центри (ЕОЦ), треба да се доекипираат и активираат во вакви ситуации. Потребно е изработување на водичи за истражување на епидемии со цел унифицираност во постапките на терен.
8. ***Потребно е да се доекипираат епидемиолошките служби при ЦЗ и ИЈЗ со млад кадар пред сè лекари, за кои е потребно Министерството за здравство да изнајде начин за мотивација при изборот на специјализацијата по епидемиологија.***
9. Од особена важност е континуираната едукација на здравствениот кадар од ИЈЗ/ЦЗ, во однос на превенцијата и контрола на заразните болести, како и во однос на современите достигнувања во областа на епидемиологијата согласно новите законски решенија, како и препораките на референтни институции (СЗО, ECDC и др.).
Во рамките на Медицинските факултети, потребно е воведување на програма/модул за теренска епидемиологија, со цел доедукација на постоечкиот, но и на иден кадар за теренско епидемиолошко истражување.
10. ***Потребно е да се модернизира пристапот пласирање на едукативни пораки до општата популација преку поактивна застапеност на електронски медиуми и социјални мрежи.***

ПРИЛОГ

ТАБЕЛА 1. Пријавени заразни заболувања и исход на заболувањето во Р.С. Македонија во 2024 година, по Центри за јавно здравје и подрачни единици

ТАБЕЛА 2. Пријавени заразни заболувања во Р.С. Македонија, по возраст, пол и исход на заболувањето во 2024 година

ТАБЕЛА 3. Пријавени заразни заболувања во Р.С. Македонија, по месеци и исход на заболувањето во 2024 година

ТАБЕЛА 4. Регистрирани епидемии во Р.С. Македонија во 2024 година